

**De rol van sociale steun in het gevoel van erkenning voor
slachtoffers van online seksueel misbruik**

Sanne Jasmijn Lofvers

(3685462)

Begeleidster: Janne van Doorn

Tweede lezer: Jochem Jansen

Scriptie geschreven in het kader van de Master Forensische Criminologie aan de Faculteit der
Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden

Datum: 28-06-2024

Colofon:

Stage inclusief scriptie

Fonds Slachtofferhulp

Louis Couperusplein 2, 2514 HP Den Haag

Stagebegeleider: Nathalie Gaal-Franse

Inleiding

Wereldwijd is één op de acht minderjarigen in het afgelopen jaar slachtoffer geworden van seksuele uitbuiting en online seksueel misbruik. Deze bevinding komt uit een recent onderzoek van het Childlight Global Child Safety Institute (2024), dat tevens schat dat meer dan 300 miljoen kinderen wereldwijd te maken hebben gehad met het zonder toestemming maken, delen of vertonen van seksueel getinte afbeeldingen en video's. Deze vormen van online misbruik variëren van ongewenste *sexting* en *sextortion* tot het misbruiken van AI-technologie voor *deepfake* video's en foto's. De urgentie van dit probleem wordt weerspiegeld in een zorgwekkende trend waarbij zowel het Openbaar Ministerie als de politie een stijging constateren in het aantal sextingzaken onder minderjarigen in de afgelopen jaren (Jonker et al., 2017).

Dankzij de digitalisering van de huidige samenleving is de online en offline leefwereld steeds meer met elkaar verweven geraakt. Deze ontwikkeling heeft niet alleen onze manier van communiceren veranderd, maar heeft ook invloed gehad op onze seksuele ontwikkeling en relaties (Cleiren et al., 2019; Naezer & Van Oosterhout, 2020). Een van deze nieuwe vormen van interactie is *sexting*, waarbij seksueel getinte berichten, foto's of video's worden uitgewisseld tussen bekenden of onbekenden (Krebbekx & Naezer, 2019). Met de opkomst van nieuwe technologie zijn daarbij ook nieuwe vormen van criminaliteit ontstaan, waaronder online seksueel misbruik. Door deze vervlechting van technologie en seksualiteit ligt het risico op slachtofferschap van online seksueel misbruik op de loer (Spithoven et al., 2021).

Uit een grootschalig representatief onderzoek van De Graaf et al. (2017) blijkt dat 14% van de meisjes en 6% van de jongens negatieve ervaringen hebben gehad met *sexting*. Daarnaast blijkt uit een onderzoek van het CBS (2020) dat bijna 10% van de Nederlandse bevolking van 16 jaar en ouder in de afgelopen vijf jaar online ongewenste seksuele ervaringen heeft meegemaakt. Deze toename van slachtoffers van online seksueel misbruik wordt ook bevestigd in het jaarverslag van Centrum Seksueel Geweld (CSG, 2023). Voorgaand Nederlands en internationaal onderzoek naar online seksueel geweld heeft zich voornamelijk op jongeren en kinderen gericht, waardoor andere leeftijdsgroepen mogelijk ondervertegenwoordigd zijn (Römkens et al., 2017). Deze cijfers vormen hierbij hoogstwaarschijnlijk het topje van de ijsberg, aangezien er in veel gevallen geen aangifte wordt gedaan bij de politie en hierdoor buiten beeld blijven (Pijlman et al., 2022).

Vormen van online seksueel misbruik

De precieze omvang van online seksueel misbruik is daarnaast lastig in cijfers uit te drukken door de verschillende vormen die te onderscheiden zijn: *shame sexting*, wraakporno, *sextortion*, *exposing*, *grooming*, en *photoshop-sexting*. *Shame sexting* omvat het maken en/of verspreiden van seksueel getinte beelden zonder wederzijdse toestemming met als doel het beschamen en vernederen van het slachtoffer (Cense & Redert, 2022; Gorissen et al., 2020). Wraakporno en het ongewenst ontvangen van seksueel getinte beelden van iemand anders vallen hier ook onder. De term wraakporno is echter misleidend en suggereert onterecht dat de acties van de dader te rechtvaardigen zijn omdat er ‘wraak’ wordt genomen op het slachtoffer (Gorissen Deet al., 2020; Sciacca et al., 2023). *Sextortion* houdt in dat naaktbeelden worden gebruikt als middel om het slachtoffer af te persen, te bedreigen of te chanteren en op deze manier geld of seksuele handelingen af te dwingen bij het slachtoffer (Cleiren et al., 2019; Henry & Powell, 2018; Naezer, 2019).

Bij *exposing* staat het motief van reputatieschade centraal, waarbij naaktbeelden openbaar worden gedeeld. De dader(s) zijn hierbij van mening dat het slachtoffer zich ‘niet netjes’ heeft gedragen en daarom ‘*exposed*’ moet worden. Dit gebeurt veelal in ‘expose-groepen’ en op online forums. Het fenomeen *grooming* richt zich specifiek op online contact met minderjarigen. Dit houdt in dat volwassenen via het internet minderjarigen benaderen met seksuele intenties, dit wordt ook wel online kinderlokken genoemd (Jonker et al., 2017; Schreurs et al., 2021). Tot slot kan het ook gaan om nepbeelden, die door middel van *deepfake*-technologie zijn gemaakt. Dit wordt ook wel *photoshop-sexting* of ‘*deepnudes*’ genoemd (Bakker et al., 2021). Naast de verschillende verschijningsvormen van online seksueel misbruik is het ook belangrijk om stil te staan bij de ernstige gevolgen van online seksueel misbruik voor slachtoffers.

Gevolgen van online seksueel misbruik

Al deze vormen van online seksueel misbruik kunnen vergaande gevolgen hebben voor de slachtoffers. Aangezien het moeilijk is om de gedeelde beelden van het internet te verwijderen waardoor herhaaldelijke confrontatie plaats kan vinden, is de impact hiervan aanzienlijk. Een grote misconceptie over online seksueel misbruik is dat de impact hiervan minder heftig zou zijn omdat een slachtoffer niet ‘fysiek is aangeraakt’. De impact voor slachtoffers als gevolg van online geplaatste beelden kan daarentegen net zo ernstig zijn als de impact van offline seksueel grensoverschrijdend gedrag (Cense & Redert, 2022; Jonker et al., 2017; Sciacca et al., 2023).

Cense en Redert (2022, p. 4) geven treffend aan: “Online seksueel geweld heeft als specifiek kenmerk dat de sociale omgeving vaak direct getuige is (en soms is dat nadrukkelijk het doel, bij *shame sexting* en *exposing*) en een oordeel heeft, wat gevoelens van schaamte en machteloosheid vergroot.” In verscheidene onderzoeken wordt duidelijk dat slachtoffers van online seksueel misbruik veel geconfronteerd worden met diepe gevoelens van schaamte, angst, schuld en machteloosheid, wat hen ervan kan weerhouden om hulp te zoeken en hun ervaring te delen met anderen (Cense & Redert, 2022; Jonker et al., 2017; Pijlman et al., 2023; Pijlman et al., 2022; Römkens et al., 2017; Van Oostwaard et al., 2022). Dit kan leiden tot een langdurig zwijgen over wat hen is overkomen en een gebrek aan begrip en erkenning vanuit hun omgeving.

Zelfverwijt

Een van de veelvoorkomende reacties bij slachtoffers van online seksueel misbruik is zelfverwijt. Zelfverwijt houdt in dat slachtoffers zichzelf de schuld geven van het voorval of de ernst ervan minimaliseren (Pijlman et al., 2023; Pijlman et al., 2022; Ullman & Najdowski, 2011). Onderzoek van Morris en Quevillon (2021) en Kennedy en Prock (2016) wijst uit dat er een direct verband bestaat tussen negatieve reacties en *victim blaming* uit de omgeving en gevoelens van zelfverwijt bij slachtoffers van seksueel geweld. Zelfverwijt en schaamte zijn een van de belangrijkste barrières voor slachtoffers in het onthullen van misbruik en het zoeken naar hulp (Kennedy & Prock, 2016; Pijlman et al., 2023). Kennedy en Prock (2016) concluderen dat slachtoffers bepaalde stigma’s (negatieve overtuigingen omtrent het misbruik) internaliseren. Dit geïnternaliseerde stigma omvat gevoelens van schaamte, schuld en twijfel aan zichzelf, evenals de verwachting dat anderen hen de schuld zullen geven. Dit geïnternaliseerde stigma versterkt gevoelens van zelfverwijt bij het slachtoffer. Pijlman et al. (2023) ondersteunen dit en stellen dat slachtoffers de heersende normen, stereotypen en taboes rondom seksueel geweld internaliseren, waardoor het incident ‘gekleurd’ wordt door deze normen en ze minder snel om hulp vragen. Dit geldt ook voor slachtoffers van online seksueel misbruik, die zichzelf vaak de schuld geven van wat hen is overkomen (Kennedy & Prock, 2016; Sciacca et al., 2023). Sciacca et al. (2023) leggen uit dat dit zelfverwijt bij deze doelgroep samenhangt met het feit dat slachtoffers zichzelf verwijten dat zij de naaktbeelden zelf hebben verstuurd, waardoor ze zichzelf verantwoordelijk houden voor de verdere verspreiding ervan.

Het is volgens Pijlman et al. (2023) voor slachtoffers soms moeilijk om voor zichzelf te erkennen dat ze slachtoffer zijn van seksueel geweld, en de schuldgevoelens die zij ervaren

los te laten. Sommigen trachten het incident te negeren of te vergeten, terwijl anderen proberen het probleem op eigen kracht op te lossen. Deze gevoelens van zelfverwijt kunnen worden verminderd door het bieden van erkenning middels goede ondersteuning zonder oordeel, waarbij vragen worden gesteld en er echt wordt geluisterd naar het slachtoffer. Deze vorm van erkenning helpt slachtoffers te beseffen dat zij zich niet verantwoordelijk hoeven te voelen voor wat hen is overkomen (Van Oostwaard et al., 2022).

Victim blaming

De gevoelens van schuld en schaamte worden mede veroorzaakt door *victim blaming*. *Victim blaming* houdt in dat slachtoffers vanuit de omgeving te horen krijgen dat zij zelf verantwoordelijk zijn en als het ware ‘schuld dragen’ voor hetgeen wat hen is overkomen, waarbij hun slachtofferschap in twijfel wordt getrokken (Campbell, 2008; Elbers & Becx, 2020; Pijlman et al., 2023; Wemmers et al., 2017). Zij kunnen zich hierdoor secundair gevictimiseerd voelen (Elbers & Becx, 2020; Römken et al., 2017; Wijers & De Boer, 2010). Secundaire victimisatie verwijst naar het fenomeen waarbij slachtoffers van misdrijven opnieuw slachtoffer worden als gevolg van negatieve reacties uit de samenleving of door stigmatiserend gedrag van overheidsinstanties, zoals politie- en justitiemedewerkers (Elbers & Becx, 2020; Wijers & De Boer, 2010). Dergelijke reacties zijn niet enkel problematisch vanwege het gevoel dat ze een slachtoffer kunnen geven, het kan leiden tot een verlies van vertrouwen in het rechtssysteem (Elbers & Becx, 2020) en slachtoffers ervan weerhouden om aangifte te doen van online seksueel misbruik (Gracia, 2014; Römken et al., 2017). Deze lage aangiftebereidheid zorgt er tevens voor dat de cijfers die bekend zijn omtrent online seksueel misbruik, zoals eerder vernoemd in rapporten van het CBS en het CSG, slechts het topje van de ijsberg vormen (Pijlman et al., 2022).

Samenhang tussen zelfverwijt en victim blaming

Hoewel zelfverwijt en *victim blaming* als twee afzonderlijke paden kunnen worden beschouwd, zijn ze vaak nauw met elkaar verweven. De externe beschuldigingen en het gebrek aan steun vanuit de omgeving kunnen de interne schuldgevoelens van het slachtoffer versterken. Dit onderstreept het belang van een sociale omgeving die het slachtoffer steun biedt. Sociale steun en erkenning vanuit het eigen vangnet fungeert volgens Van der Velden et al. (2020b) als een ‘buffer’ voor het welzijn van het slachtoffer. Voor een zeer grote groep slachtoffers speelt erkenning en steun vanuit de sociale omgeving een essentiële factor in het verloop van het herstel na een delict, zo blijkt uit meerdere onderzoeken (Maercker & Müller,

2004; Morris & Quevillon, 2021; Mueller et al., 2008; Mulder & Bosma, 2020; Pijlman et al., 2023; Van der Velden et al., 2019; Van der Velden et al., 2020b).

Sociale steun en erkenning

Zoals eerder besproken, blijkt sociale steun een van de basisbehoeften van slachtoffers te zijn, wat in grote mate het gevoel van erkenning bepaalt voor het slachtoffer. Sociale steun omvat het ontvangen van hulp en emotionele ondersteuning van mensen in de directe omgeving, zoals familie en vrienden, partners en verschillende instanties zoals HelpWanted, Fier en Centrum Seksueel Geweld (Hyman et al., 2003; Morris & Quevillon, 2021; Van der Velden et al., 2020a). Hoewel slachtoffers geen homogene groep vormen, blijkt uit de literatuur dat erkenning een basisbehoefte is (Boom & Kuijpers, 2012; Bosma, 2021). Erkenning in de context van sociale steun verwijst naar de directe bevestiging en waardering van de ervaringen van de slachtoffers door hun sociale omgeving. Dit betekent dat hun pijn en lijden worden erkend door hun naasten, waardoor de slachtoffers zich gezien en gehoord voelen (Bosma, 2021; Maercker & Müller, 2004; Mueller et al.). Sociale erkenning daarentegen omvat een bredere maatschappelijke context. Het gaat niet alleen om directe interacties, maar ook om hoe de samenleving als geheel reageert op, en erkent wat de slachtoffers hebben meegemaakt. Sociale erkenning betekent dat de samenleving de ernst van de traumatische gebeurtenissen en de daaropvolgende uitdagingen voor de slachtoffers erkent en valideert (Maercker & Müller, 2004; Van der Velden et al., 2020a). Maercker en Müller (2004) definiëren sociale erkenning als het ervaren van positieve reacties van de maatschappij, waarbij er begrip en erkenning is voor de moeilijke situatie waarin slachtoffers verkeren.

Sociale steun en sociale erkenning kunnen op verschillende manieren bijdragen aan het herstelproces van slachtoffers. Sociale steun biedt directe hulp en versterkt de veerkracht van slachtoffers, terwijl sociale erkenning bijdraagt aan het gevoel van waardigheid en validatie, wat essentieel is voor hun psychologische herstel (Maercker & Müller, 2004; Van der Velden et al., 2020b). Een belangrijk onderscheid hierbij is dat sociale steun kan leiden tot erkenning, maar dat slachtoffers zich ook erkend kunnen voelen zonder dat er directe sociale steun is. Eerder genoemde negatieve gevolgen zoals schaamte, schuld, machteloosheid, angst, *victim blaming* en zelfverwijt kunnen ook voortkomen uit een gebrek aan sociale steun. Sociale steun en erkenning zijn nauw met elkaar verbonden; erkenning door middel van empathisch luisteren en begripvolle reacties is een essentieel aspect van effectieve sociale steun voor slachtoffers van seksueel geweld (Van Oostwaard et al., 2022).

Recent onderzoek van Pijlman et al. (2023) biedt waardevolle inzichten in de uitdagingen waar slachtoffers mee te maken krijgen, wanneer gebrek aan sociale steun een rol speelt. Het onderzoek identificeert verschillende soorten barrières die slachtoffers ervaren, zoals gevoelens van schuld, schaamte, angst voor negatieve reacties van anderen en maatschappelijke stereotypen. Deze negatieve gevolgen kunnen voortkomen uit een gebrek aan sociale steun, waarbij slachtoffers vaak negatieve reacties van familie en vrienden ervaren. Pijlman et al. (2023) beschrijven dat deze negatieve reacties een belangrijke barrière vormen voor het onthullen van seksueel geweld en het zoeken naar hulp. Sociale steun kan echter als buffer fungeren tegen deze negatieve gevoelens, door slachtoffers het gevoel te geven dat zij worden begrepen en gesteund (Van der Velden et al., 2020b). Slachtoffers van seksueel geweld ervaren vaak dat hun sociale omgeving, zoals familie en vrienden, of de politie het incident niet erkennen (Pijlman et al., 2023). Slachtoffers zijn bang niet geloofd te worden, niet serieus genomen te worden, of de schuld te krijgen van wat hen is overkomen. Dit benadrukt het belang van sociale steun in het verminderen van gevoelens van schuld en schaamte, en in het versterken van het gevoel van erkenning bij slachtoffers.

Dit belang wordt onderstreept door de grootschalige VICTIMS-studie van Fonds Slachtofferhulp waaruit is gebleken dat het ontbreken van sociale erkenning en steun zorgt voor een veel grotere kans op ernstige PTSS-klachten en angst- en depressie gevoelens bij slachtoffers (Morris & Quevillon, 2021; Pijlman et al., 2023; Van der Velden et al., 2019; Van der Velden et al., 2020b; Van Oostwaard et al., 2022). Het onderzoek wijst echter uit dat dit verband een paradoxale dimensie heeft. Aan de ene kant lijken de symptomen van PTSS het krijgen van sociale erkenning te verminderen, wat kan leiden tot een gebrek aan steun en begrip van anderen, waardoor de situatie moeilijker wordt voor de persoon die lijdt aan PTSS. Aan de andere kant kan sociale erkenning op korte termijn juist helpen om de symptomen van PTSS te verminderen (Morris & Quevillon, 2021; Van der Velden et al., 2019; Van der Velden et al., 2020a; Van der Velden et al., 2020b). Tijdige erkenning voor slachtoffers blijkt dus van essentieel te zijn voor het herstelverloop.

Huidig onderzoek

Verscheidene recente onderzoeken benadrukken het belang van sociale steun door de omgeving en illustreren de negatieve impact wanneer slachtoffers hier niet op kunnen rekenen (Morris & Quevillon, 2021; Pijlman et al., 2023; Ullman & Relyea, 2016; Van der Velden et al., 2019; Van der Velden et al., 2020a; Van der Velden et al., 2020b; Van Oostwaard et al., 2022). Zoals voorgaande onderzoeken hebben aangetoond, is de mate waarin de ervaringen

van slachtoffers worden erkend of ontkend en gesteund worden door de sociale omgeving van grote invloed op het herstel. Hoewel er veel overeenkomsten zijn in de ervaringen van slachtoffers van online en offline seksueel geweld, zit er ook een nuance in. Wat slachtoffers van online seksueel misbruik lijkt te onderscheiden van andere typen slachtoffers, zijn de overheersende gevoelens van schaamte, zelfverwijt en machteloosheid. Deze gevoelens worden versterkt en bevestigd door *victim blaming* vanuit de omgeving en het niet serieus nemen van de gevolgen voor slachtoffers. Gevoelens van zelfverwijt kunnen worden verminderd middels het bieden van erkenning, wat inhoudt dat er vragen worden gesteld zonder oordeel en er echt naar het slachtoffer wordt geluisterd (Van Oostwaard et al., 2022).

Relatief weinig studies hebben onderzocht hoe de sociale omgeving erkenning geeft voor de traumatische ervaringen van slachtoffers, hoewel dit een cruciaal aspect is van de ondersteuning van slachtoffers (Maercker & Müller, 2004; Mueller et al., 2008; Van der Velden et al., 2020a). Het onderzoek van Pijlman et al. (2023) richtte zich op slachtoffers van seksueel geweld, maar gaat niet specifiek in op het online aspect van seksueel geweld. In dit onderzoek ligt daarom de focus op slachtoffers van online seksueel misbruik. Van der Velden et al. (2020a) merken daarnaast op dat sociale steun al veelvuldig is onderzocht, maar er nog relatief weinig onderzoek is gedaan naar sociale erkenning in relatie tot trauma-ervaringen. Het huidige onderzoek probeert in deze lacune te voorzien. Meer specifiek is de volgende onderzoeksvraag geformuleerd:

“Welke rol speelt sociale steun in het gevoel van erkenning voor slachtoffers van online seksueel misbruik?”

Ter beantwoording van deze hoofdvraag zijn er verschillende deelvragen opgesteld:

- 1. Deelvraag 1: In hoeverre, en van wie, ervaren slachtoffers van online seksueel misbruik sociale steun?*
- 2. Deelvraag 2: In hoeverre verschilt de ervaren sociale steun tussen verschillende typen online seksueel misbruik?”*
- 3. Deelvraag 3: Op welke manier zoeken slachtoffers van online seksueel misbruik naar sociale steun?”*
- 4. Deelvraag 4: Wat zijn de gevolgen van het ontbreken van sociale steun?*
- 5. Deelvraag 5: Hoe dragen de zoektocht naar en het ontvangen van sociale steun bij aan het gevoel van erkenning?*

Methode

Er is voor een kwalitatieve onderzoeksmethode gekozen vanwege de nadruk op het onderzoeken van processen en interacties die plaatsvinden binnen de specifieke context van online seksueel misbruik. Hierbij staat centraal hoe de slachtoffers betekenis geven aan hun ervaringen en hoe zij deze beleven (Reulink & Lindeman, 2005). Er werd gekozen voor een kwalitatieve opzet met semi-gestructureerde interviews, omdat deze methode de mogelijkheid bood om door te vragen op interessante thema's of onderwerpen, en respondenten de ruimte gaf om hun ervaringen uitgebreid te delen (Boeije, 2014). De topiclijst, opgesteld op basis van relevante literatuur, gaf richting aan de interviews en zorgde voor consistentie, terwijl er voldoende flexibiliteit bleef voor opkomende vragen (Flick & Kardoff, 2004).

In dit onderzoek zijn zowel slachtoffers als experts geïnterviewd. De interviews met slachtoffers waren gericht op de persoonlijke ervaringen omtrent online seksueel misbruik en sociale steun. De interviews met de experts boden de mogelijkheid om de bevindingen uit de interviews met de slachtoffers te toetsen aan hun kennis en ervaring, en zo meer diepgang te geven aan dit onderzoek. Door het combineren van deze twee perspectieven werd beoogd een diepgaander en gedetailleerder inzicht te verkrijgen in de ervaringen en behoeften van slachtoffers. Bovendien werden alle verschijningsvormen van online seksueel misbruik meegenomen om de diversiteit van de doelgroep te weerspiegelen en een breed en genuanceerd inzicht in de problematiek te verkrijgen.

De verzamelde data, zowel uit de literatuur als uit de interviews, werden op verscheidene momenten verzameld en geanalyseerd. Deze methode, bekend als data triangulatie, bevorderde de betrouwbaarheid van het onderzoek (Korstjens & Moser, 2017). Ten slotte zijn de resultaten van de interviews teruggekoppeld aan de respondenten. Op deze manier konden zij controleren of hun ervaringen en perspectieven correct waren geïnterpreteerd door de onderzoeker, wat bekend staat als een member check (Korstjens & Moser, 2017).

Interviews met slachtoffers

Deelnemers

De steekproef bestond uit zes vrouwelijke deelnemers, variërend in leeftijd van 18 tot 30 jaar, allen met een westerse achtergrond. Zij waren slachtoffer van *shame sexting*, *grooming* en *sextortion*.

Instrument

Om de validiteit en betrouwbaarheid te waarborgen is gebruikgemaakt van een vooraf opgestelde interviewgide (bijlage 2), waardoor alle respondenten dezelfde vragen kregen voorgelegd. Dankzij het semi-gestructureerde karakter bleef er ruimte voor aanvullende vragen die niet vooraf zijn vastgelegd, waardoor niet elk interview identiek is. De interviewgide bevatte open vragen om diepgaande inzichten te verkrijgen in de ervaringen en percepties van de deelnemers (Flick & Kardoff, 2004).

De thema's in de interviewgide zijn gebaseerd op de eerder genoemde literatuur over online seksueel misbruik en sociale steun en erkenning. Allereerst zijn de ervaringen van de slachtoffers over het online seksueel misbruik gecategoriseerd op basis van de literatuur over de verschillende verschijningsvormen (Cense & Redert, 2022; Cleiren et al., 2019; Gorissen et al., 2020; Henry & Powell, 2018; Naezer, 2019). In het onderzoek van Rutgers gaven slachtoffers van *sextortion* aan behoefte te hebben aan erkenning en steun, waarbij de steun vanuit naasten als zeer waardevol werd beschouwd (Cense & Redert, 2022). De vragen bij het thema 'bronnen van steun' (deelvraag 1) zijn dan ook gebaseerd op meerdere onderzoeken die aangeven dat de sociale omgeving (familie en vrienden) de voornaamste bron van steun zijn voor slachtoffers van seksueel geweld (Cense & Redert, 2022; Hyman et al., 2003; Morris & Quevillon, 2021; Van der Velden et al., 2020a; Van Oostwaard et al., 2022).

Sociale steun en erkenning spelen een essentiële rol in het herstelproces van slachtoffers, zoals onderstreept door onderzoekers zoals Van der Velden et al. (2020b), Van der Velden et al. (2019), Maercker en Müller (2004), Mueller et al. (2008), Pijlman et al. (2023), Ullman en Relyea (2016) en Morris en Quevillon (2021). Het onderzoek van Van Oostwaard et al. (2022) heeft middels literatuuronderzoek en kwalitatieve interviews het de waarde van sociale steun én het ontbreken van sociale steun voor slachtoffers en naasten van seksueel geweld onderzocht. Aangezien hiervoor genoemde studies hebben aangetoond dat sociale steun en erkenning beschermende factoren zijn voor het welzijn van slachtoffers, vormen zij de basis voor de vragen rondom het thema 'rol van sociale steun en erkenning' in de topiclijst. Tot slot is voor de vragen omtrent het thema sociale erkenning in dit onderzoek aangesloten bij de definitie uit het onderzoek van Maercker en Müller (2004, p. 345):

We define social acknowledgment as a victim's experience of positive reactions from society that show appreciation for the victim's unique state and acknowledge the victim's current difficult situation. The term social here not only includes the closest social network of a victim (e.g., family, friends) but also significant persons (e.g., local

authorities, clergy), groups (e.g., at the workplace, fellow citizens), and impersonal expression of opinions (e.g., media) about the experiences of the victims or survivors. In the positive case, social acknowledgment includes the unconditional support to the victims or survivors. In the negative case, victims experience a range of negative feedback including ignorance, rejection, or blaming the victim.

Procedure

De werving van respondenten vond plaats via het verspreiden van een oproep op social media (Instagram en LinkedIn) en via het netwerk van Fonds Slachtofferhulp. De werving van respondenten vond plaats van 28 maart 2024 tot aan 5 mei 2024. Vijf van de zes deelnemers werden geworven via Fonds Slachtofferhulp, waarbij ze eerder hadden deelgenomen aan de WTFFF?! campagne. WTFFF?! is een online platform (www.wtfff.nl) ontwikkeld voor en door jongeren die te maken krijgen met online seksueel misbruik. De zesde deelnemer werd gevonden via het eigen netwerk van de onderzoeker. Door middel van een *informed consent* formulier (bijlage 1) hebben de deelnemers toestemming gegeven voor het opnemen en gebruiken van de data uit de interviews. Hierin staan de rechten met betrekking tot vrijwillige deelname aan het onderzoek, transparantie en gegevensbescherming beschreven. De interviews met de slachtoffers werden online afgenomen via Teams, wat de voorkeur van de respondenten had en duurden gemiddeld 45 minuten.

Gezien het vertrouwelijke karakter van dit onderzoek is er met grote zorgvuldigheid en voorzichtigheid omgegaan met de verzamelde data. De interviews zijn opgenomen met een telefoon. Na afloop van de interviews zijn de opnames direct van de telefoon verwijderd, alvorens ze zijn geüpload naar de beveiligde digitale omgeving SharePoint van Fonds Slachtofferhulp. Deze omgeving is alleen toegankelijk voor de onderzoeker, waardoor niemand anders bij de interviewdata kan. Om de privacy van de respondenten te waarborgen zijn de namen van de respondenten geanonimiseerd en worden zij in het onderzoek aangeduid als 'R1', 'R2', etc. Na afloop van het onderzoek zijn alle data, inclusief de opnames en transcripten, vernietigd.

Analyse

Na afloop van de interviews zijn deze getranscribeerd en vervolgens gecodeerd in het kwalitatieve codeerprogramma Atlas.Ti. Voorafgaand aan het coderen werden er op deductieve wijze een aantal hoofdthema's opgesteld die in de interviews werden opgemerkt (Patton, 2015). Aan de hand van de inductieve analysemethode werd vervolgens gekeken welke codes nog meer uit de interviews naar voren kwamen (open coderen). Daarna werden

de verschillende tekstfragmenten met labels middels axiaal coderen samengevoegd om patronen te kunnen ontwaren. Op basis van de thema's die naar voren kwamen uit de interviews, werd er een codeboom opgesteld (Patton, 2015).

Interviews met experts

Deelnemers

Voor dit onderzoek is een doelgerichte steekproef van een viertal experts samengesteld, waarvan 3 vrouwen en 1 man. De experts zijn allemaal minstens 5 jaar werkzaam in het werkveld omtrent (online) seksueel geweld. De experts zijn:

- Nathalie Gaal-Franse: senior beleidsadviseur bij Fonds Slachtofferhulp, werkzaam bij Fonds Slachtofferhulp, 6,5 jaar werkzaam in het veld.
- Sara Alaoui: oprichter van Stichting Together We Rise en The Safe Space Club, 5 jaar werkzaam in het veld van seksueel geweld.
- Suzanne Kok: werkzaam bij het Centrum Seksueel Geweld, 7 jaar werkzaam in het veld van seksueel geweld.
- Johannes Dijkstra: projectmanager bij Fier, sinds 15 jaar werkzaam in het veld van seksueel geweld.

Instrument

Voor de interviews met de experts werd een interviewguide (bijlage 3) opgesteld met thema's die gericht zijn op het beantwoorden van de deelvragen van dit onderzoek. De vragen rondom het thema 'sociale steun en erkenning' zijn geïnspireerd door meerdere onderzoeken die aantonen dat sociale steun en erkenning een cruciale rol spelen in het herstelproces van slachtoffers van seksueel geweld (Maercker & Müller, 2004; Morris & Quevillon, 2021; Mueller et al., 2008; Pijlman et al., 2023; Van der Velden et al., 2019; Van der Velden et al., 2020a; Van der Velden et al., 2020b; Van Oostwaard et al., 2022). Experts uit het onderzoek van Rutgers benadrukken het belang van een ondersteunende omgeving die actief bijdraagt aan het herstel van slachtoffers van seksueel geweld om ernstige psychische klachten te voorkomen (Cense & Redert, 2022). Zij geven aan dat de reacties van de omgeving soms een grotere impact hebben op het slachtoffer dan het incident zelf, wat aangeeft hoe cruciaal de juiste steun en erkenning zijn in het herstelproces (Cense & Redert, 2022). De inzichten van deze experts onderstrepen de toevoeging van het interviewen van experts in huidig onderzoek, omdat hun kennis en ervaring een waardevolle aanvulling bieden op de bevindingen uit de interviews met slachtoffers. Bij deze interviews lag de focus op de perceptie van de experts

over welke rol sociale steun volgens hen speelt in het gevoel van erkenning voor slachtoffers, gezien hun ervaring in de praktijk.

Procedure

De experts zijn geselecteerd vanwege hun uitgebreide kennis en ervaring op het gebied van online seksueel misbruik. De contactgegevens van deze experts werden verstrekt door Nathalie Gaal-Franse, mijn stagebegeleidster bij Fonds Slachtofferhulp. Samen met een medestudent, Eva, zijn de experts via e-mail benaderd voor een interview. Door middel van een *informed consent* formulier (bijlage 1) hebben de deelnemers toestemming gegeven voor het opnemen en gebruiken van de data uit de interviews. De interviews met de experts zijn grotendeels online afgenomen via Microsoft Teams.

Analyse

De analyse van de data uit de interviews met de experts volgde een vergelijkbare methodologie als die van de slachtoffers.

Resultaten

In dit hoofdstuk wordt de analyse van de interviews met slachtoffers en experts gepresenteerd. Gezien de beperkte steekproefgrootte (N=10) is er bewust voor gekozen om geen aantallen te benoemen in de beschrijving van de resultaten. In plaats daarvan worden de resultaten op een globaal niveau besproken, waarbij de nadruk ligt op kwalitatieve thema's en patronen die naar voren kwamen uit de interviews.

Bronnen van steun

Uit de interviews blijkt dat familie en vrienden de voornaamste bronnen van steun zijn voor slachtoffers van online seksueel misbruik. De reacties van familie en vrienden variëren echter sterk, wat de impact op de slachtoffers beïnvloedt. De steun van ouders wordt vaak als essentieel ervaren, zoals blijkt uit de ervaringen van meerdere slachtoffers. Een slachtoffer beschrijft hoe haar moeder haar constant steunde, wat cruciaal was voor haar herstel: “Daar had ik wel echt het gevoel van zij gaat echt voor mij staan. Ik had gewoon echt het gevoel van ‘She got my back’.” (R3). Dit voorbeeld illustreert dat onvoorwaardelijke steun van naasten helpt bij het gevoel van veiligheid en acceptatie, wat essentieel is bij het verminderen van zelfverwijt en schaamtegevoelens. Suzanne Kok vat het belang van steun samen: “In de kern toont dat aan hoe belangrijk het is. Dat je je gehoord voelt, dat je je gezien voelt. Misbruik is natuurlijk al omhuld met heel veel schaamte en geheim eigenlijk. En als je dat eindelijk durft te doorbreken, dan is het volgens mij van essentieel belang dat je op een positieve manier ontvangen wordt.” Een ander slachtoffer benadrukt eveneens de cruciale rol van ouderlijke steun: “Mijn ouders hebben me altijd gesteund. Ze hebben wel gezegd dat ze niet wisten wat ze moesten doen. Maar ze hebben me gewoon vastgehouden wanneer ik het nodig had, zeiden lieve woorden tegen me. Ze hebben me altijd gesteund. Ze hebben nooit mij de schuld gegeven voor iets. Dus dat was wel goed. Zonder hen had ik niet zo kunnen helen van alles. Ik had niet geweten wat er was gebeurd als zij niet zo steunend waren geweest.” (R4). Deze quote onderstreept het belang van onvoorwaardelijke steun voor slachtoffers en de rol die ouders hierin spelen.

Professionele hulpverleners, zoals psychologen, spelen ook een belangrijke rol in het bieden van gespecialiseerde ondersteuning en het valideren van de ervaringen van slachtoffers. Hoewel professionele hulp minder vaak werd genoemd dan familie en vrienden, is het een cruciale bron van erkenning en steun. Lotgenotencontact blijkt zowel een gemiste kans als een krachtige bron van steun te zijn. Een slachtoffer ervoer een gevoel van eenzaamheid door een gemis aan contact met lotgenoten: “Ja, ik denk dat ik me vaak heel erg

alleen voelde. Dus wat je toen straks al zei, dat je met lotgenoten of andere mensen die dan een soortgelijk iets hebben meegemaakt. Dat miste ik wel.” Het delen van ervaringen met lotgenoten kan erkenning en begrip bieden dat familie en vrienden soms niet kunnen geven. Dit benadrukt de noodzaak van lotgenotencontact als een waardevolle aanvulling op andere vormen van steun.

Naast deze persoonlijke bronnen van steun spelen ook culturele aspecten een belangrijke rol in de ervaren sociale steun. Sara Alaoui merkt op dat er een groot verschil is tussen autochtone en allochtone slachtoffers in de hulpvraag en de steun die zij verwachten van hun omgeving. Autochtone slachtoffers van *exposing* hebben voornamelijk behoefte aan meer begrip en steun voor het herstelproces, en minder voor de traumatische ervaring zelf. Slachtoffers met een bi-culturele achtergrond ervaren daarentegen vaak een groot taboe rondom het onderwerp, met weinig tot geen steun vanuit hun directe omgeving. Sara Alaoui licht toe: “Wat ik vaak zie bij bi-culturele vrouwen is dat de hele support er überhaupt niet is, het begrip ontbreekt volledig. Zij hebben vaak alleen al iemand nodig die hen niet veroordeelt, laat staan dat iemand begrijpt wat zij doormaken.”

Het is dankzij de kleinschalige steekproef niet mogelijk om uitspraak te doen over de mogelijke verschillen in de mate van steun tussen de verschillende typen online seksueel misbruik. De experts geven echter wel aan dat zij in de praktijk een verschil hierin merken. Nathalie Gaal-Franse benadrukt dat bij *sexting* misbruik, *sextortion* en *exposing* het niveau van *online shaming* en *victim blaming* opvallend hoog is. Dit is met name merkbaar bij *exposing*, waar culturele aspecten vaak ook een rol spelen en bepaald gedrag afkeuren. Dit sluit aan bij wat Sara Alaoui opmerkt in haar werk met slachtoffers van online seksueel misbruik met een allochtone achtergrond. In het geval van *grooming* wordt er doorgaans meer erkenning gegeven aan de slachtoffers en speelt *victim blaming* minder een rol. Dit inzicht beantwoordt tevens deels de tweede deelvraag: “In hoeverre verschilt de ervaren sociale steun tussen verschillende typen online seksueel misbruik?”

Johannes Dijkstra benadrukt dat er ook een verschil is in de mate van steun die een slachtoffer ontvangt, afhankelijk van hoe goed de omgeving de dader kent. Wanneer de dader een onbekende is, lijkt het voor de omgeving eenvoudiger om het slachtoffer te steunen. Echter, wanneer de dader iemand uit de directe omgeving van het slachtoffer is, zoals een familielid of een lid van een sportvereniging, wordt het ingewikkelder. Dit komt door de verschillende belangen en emoties die in dergelijke situaties meespelen, waardoor de

omgeving meer moeite kan hebben met het geven van de benodigde steun. Hiernaast blijkt de schoolomgeving vaak een gemiste bron van steun te zijn. Een slachtoffer benadrukt het gebrek aan steun van docenten: "Op het moment dat je al door de klas wordt gepest en geen vrienden op school hebt, dan zijn de docenten de mensen waar je op terug moet vallen. School moet een veilige plek moet zijn. Dit is het voor mij niet geweest. Ja dat heb ik wel heel erg gemist." (R2). Deze ervaring onderstreept het belang van een ondersteunende schoolomgeving, die momenteel vaak ontbreekt.

De diverse bronnen van steun voor slachtoffers van online seksueel misbruik belichten de complexiteit van sociale steun in deze context. Een cultuursensitieve benadering blijkt vanwege heersende taboes belangrijk bij het bieden van steun aan slachtoffers met een biculturele achtergrond. Een holistische aanpak, waarbij de schoolomgeving ook actief betrokken wordt als bron van steun, kan bijdragen aan een bredere en effectievere ondersteuning van slachtoffers.

Victim blaming

In de interviews met zowel de slachtoffers als de experts kwam *victim blaming* duidelijk naar voren als een belangrijk thema. Slachtoffers van online seksueel misbruik ervaren vaak dat ze vanuit de omgeving de schuld krijgen voor wat hen is overkomen. Dit kan variëren van subtiele opmerkingen tot expliciete beschuldigingen. Veel slachtoffers gaven aan dat zij te maken kregen met *victim blaming*, wat een negatieve invloed had op hun herstelproces en het zoeken naar sociale steun bemoeilijkte. Ze voelden zich vaak alleen gelaten en veroordeeld door hun omgeving, wat resulteerde in gevoelens van schuld en schaamte. Johannes Dijkstra benadrukt dat zowel slachtoffers van offline als online seksueel geweld vaak *victim blaming* meemaken: "Als je over dit thema praat heb je altijd een groep die zegt dat je dit absoluut niet moet doen en dat je dom bent als je dit doet. Dus dat voedt natuurlijk ook een beetje dat stukje zelfblaming maar ook victim blaming werkt het in de hand." Dit sluit aan bij de ervaring van een slachtoffer die vertelt over de steun van haar vrienden: "Dat was wel wisselend de steun. Ik bedoel ze steunden me wel maar ze zeiden wel van 'ja je was er zelf bij'. En ze waren me wel een beetje aan het blamen." (R4). Deze gemengde reacties dragen bij aan gevoelens van schuld en schaamte bij het slachtoffer.

Veel slachtoffers geven aan dat zij het lastig vonden om te praten over hun ervaring met het online seksueel misbruik omdat ze bang zijn voor een veroordelende reactie. Een ander slachtoffer vertelde dat ze door een negatieve reactie van een goede vriendin niet meer over het misbruik durfde te praten. Haar vriendin had gezegd dat het dom was wat ze had

gedaan, wat leidde tot een gevoel van machteloosheid en onbegrip: "En toen zei zij dat had je nooit moeten doen. En verder is het eigenlijk daarna heb ik het er nooit meer echt met haar over gehad. Ze zei als ik wat voor je kan doen dan moet je het laten weten. Maar ik snij dat onderwerp niet meer aan bij haar" (R6).

Nathalie Gaal-Franse wijst erop dat leeftijdsgenoten vaak slecht reageren op slachtoffers van online seksueel misbruik. Jongeren stellen veel vragen die impliciet beschuldigend kunnen overkomen, wat de slachtoffers doet twijfelen aan zichzelf. Ze legt uit: "En alleen al die twijfel die zorgt al voor een soort terugtrekken van het slachtoffer. Van 'oh het is toch ergens mijn schuld. Mijn gevoel wordt toch bevestigd. Ik kan er verder niet meer over praten. Ik stop nu'". *Victim blaming* leidt niet alleen tot versterkte gevoelens van zelfverwijt, maar belemmert ook de bereidheid van slachtoffers om steun te zoeken en open te zijn over hun ervaringen. Het benadrukt de noodzaak voor een begripvolle en ondersteunende omgeving, zodat slachtoffers zich gehoord en erkend voelen. De mate waarin slachtoffers *victim blaming* ervaren vanuit hun omgeving heeft invloed op de mate van sociale steun die zij ervaren, zoals onderzocht in deelvraag 1.

Zelfverwijt

Zelfverwijt is tevens een veelvoorkomend thema dat sterk naar voren kwam in de interviews met zowel slachtoffers als experts. Dit thema is nauw verweven met *victim blaming*, maar heeft een interne focus waarbij het slachtoffer zichzelf de schuld geeft van het misbruik. Johannes Dijkstra vertelt dat 80 tot 90 procent van de slachtoffers veel twijfels heeft over wat hen is overkomen en zichzelf hier de schuld van geeft.

De reacties die slachtoffers ontvangen van hun omgeving spelen een cruciale rol in het gevoel van zelfverwijt na online seksueel misbruik. Positieve, steunende reacties waarin het slachtoffer wordt gerustgesteld en waarin de schuld niet bij hen wordt gelegd, zijn heel belangrijk voor het verminderen van zelfverwijt. Zo vertelt een slachtoffer over de steun van haar zusje: "Ja, gewoon dat het niet aan mij lag. Die heeft gewoon één keer gezegd van het ligt niet aan jou, het is gewoon een heel rare jongen en voel je je niet schuldig. Gewoon goede woorden elke keer eigenlijk."

Negatieve reacties, zoals *victim blaming* en onbegrip, kunnen daarentegen het gevoel van zelfverwijt versterken. Nathalie Gaal-Franse merkt op dat interne *victim blaming* zowel bij seksueel geweld in het algemeen als bij online seksueel misbruik een belangrijke rol speelt. Ze legt uit: "omdat er vaak zo'n eerste stap is van een foto zelf maken, zijn er al heel veel gevoelens van zelfverwijt van 'ja maar ik heb daar zelf voor gekozen, ik heb dat gedaan,

‘dus dat is mijn eigen schuld’.” Het is volgens Nathalie Gaal-Franse essentieel dat jongeren weten dat ze terecht kunnen bij mensen in hun omgeving, en dat zij hen niet zullen veroordelen. Als jongeren al in een beginstadium weten van ‘oh wat mij nu gebeurt, dat is niet mijn schuld, dat overkomt mij, dat wordt mij aangedaan en ik kan daarover praten’, dan kan dit gevoelens van zelfverwijt heel erg afzwakken.

Dit gevoel van zelfverwijt kan verder worden verergerd door de complexiteit van specifieke vormen van online seksueel misbruik, zoals *sextortion*. Sara Alaoui wijst op het verschil in steun tussen slachtoffers van *exposing* en *sextortion*. Ze merkt op dat slachtoffers van *sextortion* vaak te maken krijgen met extra complexiteit, omdat het misbruik soms draait om geld of om bepaalde handelingen. Deze aspecten kunnen leiden tot minder begrip van de omgeving, zelfs als deze in eerste instantie wel steun bood. Als het misbruik zich naar offline verplaatst, is er vaak sprake van impliciete *victim blaming* vanuit de omgeving, waarbij vragen worden gesteld als "Waarom heb je niets gezegd?" of "Waarom heb je dit toegestaan?". Deze reacties, hoewel misschien minder uitgesproken dan directe beschuldigingen, dragen bij aan het gevoel van zelfverwijt bij het slachtoffer.

Tot slot kan de steun van lotgenoten en ervaringsdeskundigen juist een belangrijke rol spelen in het bieden van perspectief en het verminderen van zelfverwijt. Sara Alaoui stelt: “Ik denk één van de eerste dingen die we eigenlijk doen, is onvoorwaardelijk steunen.” Gevoelens van zelfverwijt kunnen dus versterkt worden door victim blamende reacties, en juist worden verminderd door positieve, steunende reacties waarbij het slachtoffer zich gehoord voelt.

Steun zoeken

Uit de interviews komt naar voren dat slachtoffers van online seksueel misbruik vaak terughoudend zijn om actief steun te zoeken in hun directe omgeving. Voor velen lijkt de drempel hoog om hun ervaringen te delen, vanwege gevoelens van schaamte en zelfverwijt die daarmee gepaard gaan. Bovendien speelt de angst voor negatieve reacties, zoals *victim blaming*, een grote rol in het besluit om wel of geen steun te zoeken.

Suzanne Kok merkt op dat veel slachtoffers doorgaans eerst informele steun zoeken bij vrienden en familie en vaak pas later terecht komen bij formele hulpinstanties. Naast psycho-educatie blijkt verwachtingsmanagement een belangrijk element te zijn in de begeleiding die slachtoffers krijgen in hun zoektocht naar steun. Sara Alaoui, oprichter van The Safe Space Club, legt uit hoe zij slachtoffers begeleiden en voorbereiden op de mogelijke scenario's in hun zoektocht naar steun. Hierbij worden zowel de best- als worst-case scenario's besproken,

waardoor de slachtoffers voorbereid zijn en een vangnet hebben om op terug te vallen als dat nodig is. Hulpverleners in de chat met Fier of het CSG bieden deze hulp ook online aan via een anonieme chat. Zowel bij Fier, CSG als The Safe Space Club is de hulpverlening persoonlijk afgestemd op wat iemand aangeeft nodig te hebben op dat moment.

Johannes Dijkstra vertelt over een nieuw type hulpverlening die ze aan het ontwikkelen zijn bij Fier, waarbij ze slachtoffers actief opzoeken en benaderen om hulp aan te bieden. Ze gebruiken platforms zoals Telegram om mensen te vinden die bijvoorbeeld zijn *exposed*. Het proactief benaderen van slachtoffers brengt een hele andere dynamiek met zich mee en vereist een andere aanpak dan het wachten tot slachtoffers zelf om hulp vragen. Volgens Johannes Dijkstra zijn de eerste resultaten van deze nieuwe methode verrassend en is de respons tot nu toe boven verwachting hoog.

Uit dit onderzoek blijkt dus dat slachtoffers van online seksueel misbruik vaak terughoudend zijn om actief steun te zoeken, wat samenhangt met factoren zoals schaamte, zelfverwijt en angst voor *victim blaming*. Deze bevindingen dragen bij aan het beantwoorden van deelvraag 3: "Op welke manier zoeken slachtoffers van online seksueel misbruik naar sociale steun?". Huidig onderzoek toont aan dat de zoektocht naar steun vaak ontbreekt of beperkt is, wat de complexiteit en de invloed van emotionele en sociale barrières rondom online seksueel misbruik onderstreept. Hierbij lijken nieuwe vormen van proactieve hulpverlening, zoals besproken door Johannes Dijkstra, een passende oplossing te zijn voor slachtoffers die niet actief zoeken naar steun maar deze steun wel nodig hebben.

Valkuilen

Allereerst bestaat er volgens alle experts een grote misconceptie in de samenleving over het verschil in de impact van online en offline seksueel misbruik. Veel mensen denken dat online seksueel misbruik minder heftig is dan offline seksueel misbruik, omdat je hierbij 'niet fysiek bent aangeraakt'. Hierdoor hebben mensen in de omgeving vaak minder begrip en erkenning voor de impact ervan, vertelt Nathalie Gaal-Franse. "Sterker nog, dat online kan soms zelfs impactvoller zijn, vanwege de permanentheid ervan. Zeker als je foto's of filmpjes ergens rondzwerven," aldus Sara Alaoui. Suzanne Kok benadrukt dat het 'ongoing effect' ervan veel impact kan hebben op het slachtoffer, wetende dat er nog steeds mensen online naar jouw naaktbeelden kunnen kijken. Volgens Johannes Dijkstra ontwikkelt een slachtoffer van online seksueel misbruik vaak dezelfde klachten als een slachtoffer van offline seksueel misbruik en zijn de behoeften aan steun vergelijkbaar. Verder spelen dezelfde elementen van *victim blaming* een rol. Hij benadrukt dat sociale steun van cruciaal belang is, en dat de rol

van de omgeving niet alleen is om het slachtoffer te ondersteunen, maar ook om het doorsturen van de naaktbeelden te stoppen.

Uit de gesprekken met Suzanne Kok en Nathalie Gaal-Franse komt naar voren dat de generatiekloof een rol speelt in het gebrek aan steun en begrip voor slachtoffers van online seksueel misbruik. Nathalie Gaal-Franse wijst erop dat de oudere generatie vaak minder bekend is met de online gewoonten van jongeren. Ze benadrukt dat het niet realistisch is om jongeren te adviseren nooit naaktfoto's te sturen, aangezien een groot deel van hun leven zich online afspeelt, en hier niets mis mee is als het veilig gebeurt. Het afkeuren hiervan en het negeren van dit fenomeen lost niets op. Suzanne Kok vult aan dat hoe nieuwer of onbekender een fenomeen is, des te moeilijker het lijkt te zijn voor mensen om het goed te begrijpen en de juiste sociale steun te bieden. Ze legt uit dat er veel vooroordelen en controverses zijn rondom online seksueel misbruik. Voor de oudere generatie, die zonder internet is opgegroeid, is het versturen van naaktfoto's moeilijk te begrijpen en wordt het vaak als 'dom' gezien. Dit verschil in normen en waarden maakt het lastiger voor oudere generaties om erkenning en steun te bieden aan slachtoffers van online seksueel misbruik. Voor jongeren zijn de echte wereld en de online wereld veel meer met elkaar verweven. Door deze kloof in begrip en kennis missen slachtoffers van online seksueel misbruik vaak de broodnodige steun van mensen om hen heen.

Het zoeken van steun bij hun naasten brengt ook verschillende valkuilen met zich mee. Sara Alaoui legt uit dat er vaak een onderschatting is van de impact die het misbruik ook op de naasten heeft: "We verwachten dan van alles en nog wat van iemand aan wie je het vertelt. Niet beseffend dat als iemand heel erg dichtbij je staat, dat het ook heel veel impact op hun heeft." Suzanne Kok en Sara Alaoui wijzen erop dat omstanders vaak zelf geraakt worden door een onthulling en daardoor kunnen reageren met walging of boosheid. Dit is voor een slachtoffer vaak heel vervelend, omdat hij of zij juist behoefte heeft aan rust, kalmte en een begripvolle houding. Slachtoffers hebben meer behoefte aan iemand die hen ziet, een schouder om op te leunen en een luisterend oor dan aan een emotionele reactie van hun omgeving. Door de emotionele lading vinden omstanders het vaak heel moeilijk om sociale steun te geven, wat een rol speelt in wat je kán geven als naaste. Suzanne Kok merkt op: "Degene die wordt geacht om sociale steun te bieden heeft ook iets nodig om dat op een goede manier te kunnen doen. Waarbij het ten dienste staat van het slachtoffer."

Sara Alaoui benadrukt dat er een groot gebrek is aan psycho-educatie voor de omgeving van het slachtoffer. Het is daarom cruciaal om concrete handvatten, tips en tricks te

bieden aan de naasten, evenals hulp van ervaringsdeskundigen. Daarnaast is het belangrijk dat naasten niet meteen in de actiemodus schieten, aangezien slachtoffers vaak eerst hun verhaal willen delen zonder direct stappen te moeten ondernemen. Veel slachtoffers willen niet direct naar buiten treden of naar de politie gaan, en hebben meer behoefte aan steun en begrip dan aan actie. Deze valkuilen illustreren de complexiteit van het bieden van steun aan slachtoffers van online seksueel misbruik. Begrip vanuit de sociale omgeving is niet altijd vanzelfsprekend en hangt vaak samen met *victim blaming* en vooroordelen. Bovendien spelen de emoties van de naasten zelf een grote rol in het effectief geven van steun.

(Gevolgen van) Gemiste steun

Suzanne Kok benadrukt de ernstige gevolgen van negatieve reacties op onthullingen van misbruik: “Wat we bijvoorbeeld weten is dat slachtoffers door het ontbreken van sociale steun een soort secundaire victimisatie kunnen doormaken. En we weten van slachtoffers dat dat soms zelfs traumatiserender is dan het misbruik zelf. Dus dat ze hebben onthuld en daar bijvoorbeeld een negatieve reactie op hebben gekregen of een reactie van ongeloof. Dat blijft slachtoffers soms langer bij en heftiger bij.”

Dit fenomeen van secundaire victimisatie wordt treffend geïllustreerd door de ervaring van een slachtoffer (R2), die vertelt dat het ontbreken van steun en de negatieve reacties een diepere impact op haar hadden dan het misbruik zelf: “Ik denk dat ik meer, en niet zozeer een trauma, maar meer gevoel heb bij het feit dat ik me niet gesteund heb gevoeld, dan wat er is gebeurd.” Ze vertelde hierbij ook de erkenning die ze gemist heeft vanuit de maatschappij, waardoor ze zich heeft gedistantieerd van haar eigen ervaring: “Maar gewoon de sociale steun eromheen. Dan vond ik het daardoor wel extra lastig om het te delen. En heb ik het daarom dus ook soort van afgesloten, van: Oké. Ik weet het. Alsof ik het in een boek heb gelezen. Weet je? Het is gebeurd. Maar het doet mij niks. Dus dat ik daardoor misschien ook me niet gesteund heb gevoeld. Gewoon soort van door de maatschappij. Van dat het er niet mag zijn. En dat ik het daardoor van mezelf af heb gezet.” (R2).

Haar angst om niet begrepen te worden of de schuld te krijgen, hield haar lange tijd tegen om haar verhaal te delen. Pas toen ze deelnam aan de WTF??-campagne voelde ze zich veilig genoeg om haar verhaal te delen, wetende dat ze daar de nodige steun en begeleiding voor zou krijgen: “Want het is iets wat ik dus al meer dan tien jaar meedraag. Ook iets waar ik heel graag over had willen praten, maar ik dus gewoon bang was dat mensen het niet zouden begrijpen of mij de schuld zouden geven.” (R2)

Slachtoffers ervoeren vaak onbegrip vanuit hun omgeving, waarbij de aandacht vooral lag op de vraag waarom ze de naaktfoto's hadden verstuurd, in plaats van op de impact die het doorsturen ervan had op het slachtoffer. Een slachtoffer verwoordde dit als volgt: “Ja, dat ik gewoon bij weinig mensen het gevoel had dat ze snapten... Ja, wat het precies eigenlijk allemaal teweegbracht. En dat vooral vaak de focus lag op wat er dan precies was gebeurd... En dat de focus niet lag op wat dat zeg maar allemaal met mij deed.” (R5).

Zoals uit de interviews blijkt, kan het ontbreken van steun voor slachtoffers ook leiden tot gevoelens van eenzaamheid en het ontbreken van perspectief. Sara Alaoui legt uit: “Dat is het moeilijkste gedeelte, dat je geen perspectief hebt, omdat niemand je die kan bieden. En je ziet iedere stap achteruit als, oh, ik begin weer helemaal opnieuw. En dat is eigenlijk heel erg zwaar door die eenzaamheid. Dus die mensen om je heen, die niet alleen perspectief kunnen bieden, maar überhaupt steun, dat is gewoon de helft van het werk.”

Deze ervaringen laten zien hoe negatieve reacties en het ontbreken van steun de impact van misbruik kunnen vergroten, waardoor slachtoffers zich geïsoleerd en onbegrepen voelen tijdens hun herstelproces. Hiermee geven deze bevindingen antwoord op deelvraag 4 over de gevolgen van gemiste steun.

Impact op erkenning

Erkenning na online seksueel misbruik is een complex en persoonlijk proces, waarvan de betekenis van persoon tot persoon kan verschillen. Uit de interviews blijkt dat slachtoffers erkenning vooral wordt ervaren door het gevoel gehoord en begrepen te worden. Dit benadrukt het belang van een luisterend oor als de meest waardevolle vorm van sociale steun.

Johannes Dijkstra en Nathalie Gaal-Franse wijzen erop dat veel slachtoffers worstelen met het erkennen dat hen iets is aangedaan waar ze zelf niet schuldig aan zijn. De maatschappelijke neiging om slachtoffers impliciet of expliciet schuld toe te wijzen, maakt het voor hen extra moeilijk om hun ervaringen te verwerken. Erkenning en ontschuldiging vanuit de sociale omgeving zijn hierbij volgens alle experts van essentieel belang. Suzanne Kok benadrukt dit punt: "Als er met begrip en steun wordt gereageerd, helpt dit enorm bij het gevoel van erkenning en kan het zelfs traumaklachten voorkomen." Dit onderstreept het belang van een ondersteunende reactie vanuit de omgeving van het slachtoffer. Daarnaast benadrukt Sara Alaoui het belang van psycho-educatie, die slachtoffers helpt om met andere ogen naar zichzelf te kijken. Ze voegt hieraan toe: “En vaak biedt die psycho-educatie ook richting waar je heen kan om die steun wel te vinden, of dat nou bij een formele of informele organisatie is.”

De persoonlijke verhalen van slachtoffers illustreren de impact van erkenning. Elk slachtoffer belicht hierin weer een ander aspect van erkenning die ze hebben ervaren of juist gemist hebben. Een slachtoffer vertelt hoe deelname aan de WTF??-campagne haar heeft geholpen: “Eigenlijk begon ik die dag met een twijfel. En dat heb ik toen wel gewoon uitgesproken ook. En wat dat betreft hebben ze toen ook wel bevestigd van ja, oké, jouw verhaal mag er ook zijn. Dus waar eigenlijk de dag de oorzaak was van de twijfel, heeft het ook weer juist het gevolg weggehaald.” (R2). Dit laat zien hoe bevestiging en erkenning van anderen het zelfvertrouwen en de zelfacceptatie van een slachtoffer kunnen versterken.

Een slachtoffer beschrijft wat erkenning voor haar betekende: “vooral over het feit dat iemand je vertrouwen heeft beschadigd en wat dat met je doet. Ja, en daarin vooral gewoon iemand zijn verhaal laten doen. En daarin erkenning bieden dat dat niet perse raar is of weet ik veel wat, wat je hebt gedaan.” (R5). Hierin komt duidelijk naar voren dat het bieden van een luisterend oor zonder oordeel cruciaal is voor het gevoel van erkenning. Ze benadrukt hoe lang het duurde voordat ze de erkenning kreeg voor wat haar was overkomen: “Ja, dat heeft wel lang geduurd, maar op een gegeven moment heb ik wel die erkenning gehad dat ik inderdaad daarin het slachtoffer was. En dat alles wat ik daarin had meegemaakt, dat het eigenlijk gewoon wel heel heftig was. En dat het vooral ook heel erg was dat nooit iemand eigenlijk had gezegd van ‘joh, wat erg dat dit is gebeurd’. In plaats van dat iemand zei van ‘oh ja maar dan had je die foto maar niet moeten sturen’” (R5).

Daarnaast beschrijft een slachtoffer hoe haar omgeving de gebeurtenis soms probeerde te negeren, wat haar gevoel van isolatie versterkte: “Daarmee laat je dan misschien iemands gevoel er dan toch weer niet echt zijn. Je hoeft niet elke keer als je iemand ziet helemaal een diep gesprek te voeren. Maar gewoon alleen maar ff zeggen van ‘Hee hoe gaat het?’ Of gewoon even zeggen van ‘Ik vind het rot voor je, maar het komt goed.’” (R3). Dit illustreert dat erkenning niet altijd om uitgebreide diepgaande gesprekken hoeft te gaan, maar dat simpele uitingen van begrip en aandacht voor de gevoelens van het slachtoffer al een groot verschil kunnen maken.

Tot slot wijst een slachtoffer op het belang van interne erkenning door middel van therapie: “Want ik gaf eerst mijn jongere zelf de schuld. En met hypnotherapie heb ik met mijn veertienjarige ik echt vrede kunnen sluiten. En haar ook kunnen... Ja, dat klinkt heel raar, maar haar ook kunnen steunen.” (R4). Dit laat zien dat erkenning zowel een extern als intern proces is. Deze interne erkenning heeft haar geholpen om zelfverwijt te verminderen en meer compassie voor zichzelf te ontwikkelen.

De interviews benadrukken dat het gevoel van erkenning voor slachtoffers afhankelijk

is van meerdere factoren: de steun van anderen, de mate van zelfverwijt en erkenning naar zichzelf toe, en de manier waarop de maatschappij reageert op hun situatie (deelvraag 5). De ervaringen van slachtoffers laten zien hoe belangrijk het is om hen te ondersteunen, te erkennen en te ontschuldigen, zodat zij hun ervaringen kunnen verwerken.

Discussie

In de afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor het fenomeen online seksueel misbruik. Dit probleem neemt wereldwijd toe en kan vergaande gevolgen hebben voor de slachtoffers. Ondanks de toegenomen aandacht en het onderzoek naar de omvang en impact van online seksueel misbruik, is er nog steeds beperkte kennis over de specifieke rol van erkenning in het herstelproces van de slachtoffers. Hoewel de impact van sociale steun al redelijk veel is onderzocht in relatie tot slachtoffers van seksueel geweld, blijft de rol van erkenning onderbelicht. Daarom is in dit onderzoek gepoogd om de relatie tussen sociale steun en erkenning verder te verkennen. In de huidige studie stond daarom de volgende onderzoeksvraag centraal: “Welke rol speelt sociale steun in het gevoel van erkenning voor slachtoffers van online seksueel misbruik?”.

Ter beantwoording van de hoofdvraag zijn er een vijftal deelvragen opgesteld. Ten eerste was het van belang om erachter te komen in hoeverre, en van wie, slachtoffers van online seksueel misbruik sociale steun ervoeren (deelvraag 1). De tweede deelvraag richtte zich op de mogelijke verschillen in de ervaren sociale steun en de verschillende typen online seksueel misbruik. Deelvraag 3 ging in op de manier waarop slachtoffers van online seksueel misbruik naar sociale steun zochten. Hierbij werd onderzocht welke strategieën zij hanteerden om steun te vinden in hun sociale omgeving. Deelvraag 4 onderzocht wat de gevolgen waren van het ontbreken van sociale steun. Deelvraag 5 ging tot slot in op hoe de zoektocht naar, en het ontvangen van sociale steun bijdroegen aan het gevoel van erkenning bij slachtoffers van online seksueel misbruik.

In dit discussiehoofdstuk worden de bevindingen uit de interviews besproken en geplaatst binnen de context van de bestaande literatuur. Hierbij wordt gereflecteerd op de implicaties van deze bevindingen voor de praktijk en voor toekomstig onderzoek.

Verklaringen literatuur

Het centrale thema van dit onderzoek is de rol van sociale steun in het gevoel van erkenning voor slachtoffers van online seksueel misbruik. De concepten van sociale steun en erkenning lijken in dit onderzoek nauw met elkaar verweven te zijn en beïnvloeden zowel elkaar als het herstelproces (Maercker & Müller, 2004; Morris & Quevillon, 2021; Mueller et al., 2008; Mulder & Bosma, 2020; Pijlman et al., 2023; Van der Velden et al., 2019; Van der Velden et al., 2020b). Een gebrek aan sociale steun resulteert in een laag gevoel van erkenning voor slachtoffers en vice versa.

Veel slachtoffers gaven aan een gebrek aan sociale steun te ervaren, vooral vanuit hun directe sociale omgeving. Uit de interviews blijkt dat de belangrijkste vorm van steun die door alle slachtoffers wordt benoemd, de behoefte aan een luisterend oor is. Dit sluit aan bij het onderzoek van Rutgers, dat benadrukt dat steun en een luisterend oor van familie en vrienden voor slachtoffers van grote waarde is (Cense & Redert, 2022). De experts in het huidige onderzoek bevestigen eveneens het belang van een omgeving die er simpelweg voor het slachtoffer is en zonder oordeel luistert naar wat het slachtoffer nodig heeft.

Naar aanleiding van de interviews is opgevallen dat slachtoffers vaak geen actieve zoektocht naar steun initiëren. Dit fenomeen kan vanuit de literatuur op verschillende manieren worden verklaard. Een van de belangrijkste verklaringen is dat slachtoffers vaak te maken krijgen met *victim blaming* vanuit hun omgeving (Campbell, 2008; Elbers & Becx, 2020; Pijlman et al., 2023; Wemmers et al., 2017). Hiernaast geven slachtoffers zichzelf vaak de schuld van het online misbruik. Deze gevoelens van zelfverwijt kunnen worden versterkt door victim blamende reacties en het ontbreken van steun vanuit de omgeving (Kennedy & Prock, 2016; Morris & Quevillon, 2021; Pijlman et al., 2023; Ullman & Najdowski, 2011). Deze directe relatie tussen het gebrek aan steun uit de sociale omgeving en zelfverwijt komt ook naar voren in het onderzoek van Morris en Quevillon (2021). Verschillende onderzoeken, zoals dat van Pijlman et al. (2023), geven daarbij aan dat gevoelens van schaamte en zelfverwijt een belangrijke reden zijn dat slachtoffers geen hulp zoeken en hun ervaring niet delen met anderen (Cense & Redert, 2022; Jonker et al., 2017; Pijlman et al., 2023; Pijlman et al., 2022; Römkens et al., 2017; Van Oostwaard et al., 2022).

Wanneer slachtoffers spreken over niet-helpende steun, geven ze vaak aan dat de omgeving zich vooral richtte op waarom zij de naaktfoto's hadden verstuurd, zonder aandacht te hebben voor de impact van deze reacties. Deze negatieve reacties van familie en vrienden zijn een impliciete vorm van *victim blaming* en vormen een barrière voor het zoeken naar hulp en het bespreken van hun ervaringen. Dit komt overeen met de bevindingen van Pijlman et al. (2023). Sommige slachtoffers vertelden dat ze de negatieve reacties van hun omgeving zelfs als traumatiserender hadden ervaren dan het online misbruik zelf. Dit fenomeen is binnen de literatuur bekend als secundaire victimisatie (Cense & Redert, 2022; Elbers & Becx, 2020; Pijlman et al., 2023; Wemmers et al., 2017). Slachtoffers van seksueel geweld verwachten vaak dat ze verantwoordelijk worden gehouden voor hun eigen aandeel wanneer ze hun slachtofferschap bespreken (Campbell, 2008). Erkenning en ontschuldiging vanuit de sociale omgeving zijn hierom volgens alle experts van essentieel belang. Pijlman et al. (2023) leggen

uit dat taboes en stereotyperingen met betrekking tot seksueel misbruik vaak diepgeworteld en geïnternaliseerd zijn door slachtoffers. Dit uit zich vervolgens in gevoelens van schaamte en zelfverwijt of in de minimalisering en/of ontkenning van het eigen slachtofferschap van seksueel geweld (Pijlman et al., 2023).

Daarnaast bleek uit de interviews dat veel slachtoffers terughoudend waren in het uitspreken wat zij hebben gemist vanuit hun omgeving, mogelijk uit angst om hun omgeving aan te vallen. Dit kan te maken hebben met in hoeverre ze zelf hebben erkend dat ze slachtoffer zijn van wat hun is overkomen. Experts Johannes Dijkstra en Nathalie Gaal-Franse benadrukken bovendien dat veel slachtoffers het moeilijk vinden om te erkennen dat hen iets is aangedaan waar ze zelf niet schuldig aan zijn. Deze vorm van interne erkenning staat los van de mate waarin slachtoffers extern zijn erkend door hun omgeving.

Bovendien onderstrepen de interviews de impact van bredere maatschappelijke reacties. Slachtoffers voelden zich vaak geïsoleerd en onbegrepen wanneer hun ervaringen niet worden erkend door zowel hun sociale omgeving en de gehele maatschappij, wat hun gevoel van erkenning en welzijn negatief beïnvloedt (Maercker & Müller, 2004; Morris & Quevillon, 2021; Van der Velden et al., 2020a).

Limitaties en aanbevelingen

De resultaten van dit onderzoek moeten worden gezien in het licht van een aantal beperkingen. Het is belangrijk op te merken dat de bevindingen uit dit onderzoek niet noodzakelijk van toepassing zijn op iedere individuele slachtofferervaring, aangezien elk slachtoffer en diens context uniek zijn (Pijlman et al., 2022). Een belangrijke beperking van dit onderzoek is de relatief kleine steekproefgrootte, wat de generaliseerbaarheid van de resultaten beperkt (Patton, 2015). Hoewel de bevindingen inzicht geven in de ervaren sociale steun bij verschillende typen online seksueel misbruik, moet worden opgemerkt dat slechts zes slachtoffers zijn geïnterviewd. Daarnaast kan de subjectieve interpretatie van de resultaten door de onderzoeker de accuraatheid van de bevindingen hebben beïnvloed (Boeije, 2014).

Een methodologische beperking van dit onderzoek is de onduidelijke definiëring van het concept erkenning in de huidige literatuur. Het concept van erkenning is relatief abstract en kan voor elk slachtoffer een andere betekenis hebben. De subjectiviteit van het begrip erkenning kan variëren afhankelijk van de individuele ervaringen, percepties en behoeften van de slachtoffers. Dit benadrukt de complexiteit van het begrijpen en meten van erkenning in het kader van online seksueel misbruik. De veelzijdigheid van erkenning houdt in dat meerdere factoren een rol spelen bij hoe slachtoffers erkenning ervaren, en dat er geen

universele definitie bestaat die voor iedereen geldt. De uiteenlopende interpretaties van erkenning kunnen leiden tot variatie in hoe slachtoffers het begrip ervaren en beschrijven, wat mogelijk de consistentie van de onderzoeksresultaten heeft beïnvloed. Hierdoor is het moeilijk om sterke causale uitspraken te doen over de relatie tussen sociale steun en erkenning. Het is essentieel dat toekomstig onderzoek naar erkenning meer duidelijkheid schept over de variabiliteit in individuele ervaringen en percepties van erkenning, gezien het gebrek aan duidelijke criteria die het meten en begrijpen van erkenning in deze context bemoeilijken. Hierdoor kan de bestaande wetenschappelijke lacune worden gevuld en kunnen effectievere ondersteuningsstrategieën voor slachtoffers van online seksueel misbruik worden ontwikkeld.

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat erkenning meer lagen kent dan eerder is beschreven in de literatuur. Deze bevinding suggereert dat erkenning niet alleen afhankelijk is van de reacties van de omgeving, maar ook van hoe slachtoffers zelf hun slachtofferschap erkennen en aanvaarden. Dit aspect van interne erkenning is echter nog niet uitgebreid onderzocht in de huidige literatuur en vraagt daarom om nader onderzoek. Toekomstig onderzoek zou zich moeten richten op hoe slachtoffers interne erkenning ervaren en welke factoren hierbij van invloed zijn.

Een andere beperking betreft de relatief kleine en homogene steekproef, die bestond uit vrouwelijke respondenten met een westerse achtergrond. Dit heeft consequenties voor de populatievaliditeit en daarmee de externe validiteit van dit onderzoek (Scheepers et al., 2016). Dit betekent dat de bevindingen mogelijk niet representatief zijn voor mannelijke slachtoffers of slachtoffers met een bi-culturele achtergrond. De beperkte diversiteit binnen de steekproef kan invloed hebben op de mate waarin de resultaten toepasbaar zijn op een bredere groep van slachtoffers van online seksueel misbruik.

Bovendien is het belangrijk om te erkennen dat culturele en sociale factoren een aanzienlijke rol kunnen spelen in de ervaren sociale steun en erkenning, zoals ook werd opgemerkt door Sara Alaoui. Zij merkte een duidelijk verschil op tussen autochtone en allochtone slachtoffers in termen van hulpvraag en de steun die zij van hun omgeving verwachten. Pijlman et al. (2023) identificeerden diverse sociaal-culturele barrières die van invloed kunnen zijn op hoe slachtoffers van online seksueel misbruik sociale steun ervaren. Deze barrières omvatten onder andere normen, stereotypen en taboes rondom seksueel geweld binnen verschillende culturele gemeenschappen. Voor sommige slachtoffers kan het stigma rondom seksualiteit en eer een belemmering vormen om openlijk over hun ervaringen te spreken en steun te zoeken bij hun omgeving. Uit onderzoek blijkt dat vrouwen met een bi-

culturele achtergrond en die afkomstig zijn uit zogenaamde 'schaamteculturen', zoals beschreven door Bakker et al. (2021) en Cense en Redert (2022), vaak te maken hebben met extra risico's en specifieke uitdagingen bij het zoeken naar steun na online seksueel misbruik. Pijlman et al. (2023) leggen uit dat culturele verwachtingen over familie-eer en schaamte er ook voor zorgen dat slachtoffers terughoudend zijn in het zoeken naar formele hulpverlening, uit angst voor negatieve repercussies binnen hun gemeenschap.

In het huidige onderzoek zijn deze sociaal-culturele barrières vanwege de demografische samenstelling van de steekproef niet bevestigd. Alle respondenten waren witte, westerse vrouwen, waardoor specifieke uitdagingen en ervaringen van slachtoffers met een bi-culturele achtergrond of mannen niet zijn meegenomen. Dit houdt in dat de eer-gerelateerde aspecten, zoals het oplossen van incidenten binnen de familie om schaamte te voorkomen, niet aan bod kwamen in dit onderzoek. Hierdoor kan ook de vergelijking tussen verschillende culturele groepen niet worden gemaakt. Toekomstig onderzoek zou daarom moeten streven naar een meer diverse steekproef om de bevindingen beter te kunnen generaliseren naar verschillende demografische groepen. Daarnaast zou het waardevol zijn om te onderzoeken hoe het concept van erkenning wordt ervaren en gedefinieerd door slachtoffers met een bi-culturele achtergrond, om beter te begrijpen hoe culturele factoren hierop van invloed zijn. Een belangrijke aanbeveling voor toekomstig onderzoek is om niet alleen te kijken naar de diversiteit binnen de steekproef, maar ook naar hoe sociale steun praktisch kan worden ingericht voor verschillende culturele groepen. Dit houdt in dat er aandacht moet zijn voor de manier waarop culturele verwachtingen en normen de hulpvraag en het verlenen van sociale steun beïnvloeden.

Implicaties

De bevindingen van dit onderzoek hebben belangrijke implicaties voor de praktijk. De resultaten van dit onderzoek benadrukken dat de reacties van omstanders vaak kwetsender en traumatiserender zijn dan de gebeurtenis zelf. Het effect van steun en een luisterend oor zonder oordeel mag hierom niet worden onderschat. Uit de resultaten blijkt echter dat het bieden van steun door naasten aan slachtoffers uitdagend kan zijn vanwege de emotionele impact die het misbruik ook op de naasten zelf heeft. Sara Alaoui en Suzanne Kok wijzen erop dat naasten vaak geconfronteerd worden met eigen emoties zoals walging of boosheid, wat hun vermogen om effectieve sociale steun te bieden kan belemmeren. Van Oostwaard et al. (2022) benadrukken dat deze emoties kunnen leiden tot interpersoonlijke reacties zoals het toedichten van schuld aan het slachtoffer, beter bekend als *victim blaming*. Deze complexiteit

onderstreept het belang van psycho-educatie voor naasten en het aanreiken van concrete handvatten en tips, zoals voorgesteld door Sara Alaoui. Zoals eerder genoemd is een cultuursensitieve benadering hierbij van belang, omdat de hulpvraag en de behoefte aan het soort steun kunnen verschillen bij bi-culturele slachtoffers (Bakker et al., 2021; Cense & Redert, 2022; Pijlman et al., 2023).

Van Oostwaard et al. (2022) suggereren een 'survivor'-centered aanpak om de sociale steun voor slachtoffers te verbeteren. Dit houdt in dat er wordt uitgegaan van het feit dat slachtoffers zelf het best in staat zijn om hun behoeften omtrent steun te formuleren, en dat zij betrokken moeten worden bij de ontwikkeling van een hulpaanbod. Aangezien sociale steun en het gevoel van erkenning sterk met elkaar samenhangen, is deze 'survivor'-centered aanpak een veelbelovende benadering voor de ontwikkeling van toekomstige hulpprogramma's, die gericht zijn op het bevorderen van het herstel van slachtoffers van online seksueel misbruik.

Uit de interviews kwam tot slot naar voren dat scholen vaak ontbreken als belangrijke actoren van steun voor slachtoffers. Dit is in lijn met bevindingen uit het Rutgers rapport (Cense & Redert, 2022), waarin wordt benadrukt dat veel slachtoffers van online seksueel misbruik onder de 18 jaar zijn en op de middelbare school zitten. Scholen kunnen niet alleen een rol spelen in preventie, maar ook in het bieden van eerste opvang en begeleiding, vooral omdat plegers vaak medescholieren zijn. Steunende reacties van scholen zijn cruciaal vanwege de negatieve impact van *victim blaming* op het leven van slachtoffers (Cense & Redert, 2022). Zoals Fonds Slachtofferhulp benadrukt, is het onderwijs essentieel om seksueel misbruik van kinderen en jongeren te stoppen of zelfs te voorkomen (Gaal-Franse, 2023). Fonds Slachtofferhulp heeft daarom een les ontwikkeld over online seksueel misbruik, gebaseerd op WTF???. WTF???. is een online platform dat is opgericht door Fonds Slachtofferhulp in samenwerking met en voor jongeren die te maken krijgen met online seksueel misbruik.

Slotopmerkingen

Aan de hand van de bevindingen uit dit onderzoek kan gesteld worden dat slachtoffers van online seksueel misbruik vaak een gebrek aan steun ervaren, wat in zekere mate hun gevoel van erkenning beïnvloedt. Dit onderzoek toont aan dat de zoektocht naar steun vaak ontbreekt of beperkt is, wat de complexiteit en de invloed van emotionele en sociale barrières rondom online seksueel misbruik onderstreept. Nieuwe vormen van proactieve hulpverlening, zoals het Online Outreach Project van Fier, lijken een effectieve aanpak te zijn om actief contact te leggen met (potentiële) slachtoffers die geen steun zoeken, maar wel steun nodig

hebben (Fier, 2022).

Naezer en Van Oosterhout (2019) en Van Oostwaard et al. (2022) betogen het belang van interventies die zijn gericht op omstanders. Omstanders kunnen een belangrijke rol spelen in het voorkomen van (verdere) verspreiding van naaktbeelden van het slachtoffer en het stoppen van eventuele pesterijen jegens het slachtoffer. Dit onderstreept het belang van psycho-educatie voor naasten van slachtoffers, zoals ook naar voren kwam in dit onderzoek. Aangezien slachtoffers en naasten zelf het best geëquipeerd zijn om te formuleren waar de noodzaak tot hulp ligt, zou het een interessante invalshoek zijn om beide actief te betrekken bij het ontwikkelen van interventies en beleid.

De inzichten van onderhavig onderzoek benadrukken de noodzaak van het implementeren van educatie omtrent online seksueel misbruik op scholen. De kennis over erkenning en steun kan door onderwijsinstellingen worden toegepast bij het ontwikkelen van gerichte lesprogramma's en trainingen die bijdragen aan de preventie van online seksueel misbruik en ondersteuning van slachtoffers. Een holistische aanpak, waarbij de schoolomgeving actief wordt betrokken als bron van steun, kan bijdragen aan een bredere en effectievere ondersteuning van slachtoffers. Door scholen actief te betrekken kan een veilige omgeving gecreëerd worden waarin slachtoffers zich gehoord en erkend voelen.

Dit onderzoek draagt bij aan de bestaande literatuur door een rijker en genuanceerder begrip van het fenomeen erkenning te bieden, dankzij de kwalitatieve benadering die diepere inzichten oplevert in de persoonlijke ervaringen en percepties van slachtoffers. Toekomstig onderzoek is hierbij noodzakelijk om de wetenschappelijke lacune rond (interne) erkenning voor slachtoffers van online seksueel misbruik te vullen. Hoewel er in de wetenschappelijke literatuur geen grens is gesteld voor wanneer iemand voldoende erkenning krijgt, bekrachtigt dit onderzoek de essentie van sociale steun als een cruciale factor in het bevorderen van het gevoel van erkenning bij slachtoffers van online seksueel misbruik. Om effectief te kunnen bijdragen aan het herstel en de erkenning van slachtoffers van online seksueel misbruik, is een gezamenlijke inspanning nodig van onderwijsinstellingen, hulpverleners en beleidsmakers. Alleen door een holistische en cultuur-sensitieve aanpak kunnen we een veilige omgeving creëren waarin alle slachtoffers zich gesteund en erkend voelen.

Literatuurlijst

- Bakker, H., el Moussaoui, S., & van de Sande, W. (2021). *Praten over shame sexting*. Handvatten voor professionals en vrijwilligers: hoe bespreek je shame sexting met ouders met een migratieachtergrond, en hoe kunnen zij dit met hun kind bespreken? Utrecht: KIS / Movisie.
- Boeijs, H. (2014). *Analyseren in kwalitatief onderzoek. Denken en Doen*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Boom, A. T., & Kuijpers, K. F. (2012). Victims' needs as basic human needs¹. *International Review of Victimology*, 18(2), 155–179. <https://doi.org/10.1177/0269758011432060>
- Bosma, A. (2021). Een blijk van waardering: Over optimale steun aan slachtoffers. In *Op zoek naar evenwicht* (pp. 55–66). Kluwer.
<https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/een-blijk-van-waardering-over-optimale-steun-aan-slachtoffers>
- Campbell, R. (2008). The psychological impact of rape victims. *American Psychologist/the American Psychologist*, 63(8), 702–717. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.63.8.702>
- CBS (2020). *Prevalentiemonitor huiselijk geweld en seksueel geweld 2020*. Geraadpleegd op 30 mei 2024, van <https://longreads.cbs.nl/phgsg-2020/>
- Cense, M., & Redert, A. (2022). *Wat bepaalt de impact van online seksueel geweld? Verkennend onderzoek onder slachtoffers en hulpverleners*. Utrecht: Rutgers.
- Childlight – Global Child Safety Institute. *Into the Light Index on Child Sexual Exploitation and Abuse Globally: 2024 Report*. Edinburgh: Childlight, 2024.
- Cleiren, C., Voorde, J. T., & Van Waas, W. (2019). Strafbaarstelling van sexchatting en sextortion onder de loep. De meerwaarde van een empirisch perspectief. *Strafblad*, 2019(2), 69–76.
<https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/access/item%3A2978714/view>
- CSG (2023). *Jaarverslag Stichting Landelijk Centrum Seksueel Geweld 2022*. Geraadpleegd op 30 mei 2024, van <https://centrumseksueelgeweld.nl/cijfers-csg-2022/>
- De Graaf, H., Van Den Borne, M., Nikkelen, S., Twisk, D., & Meijer, S. (2017). Seks onder je 25e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2017. *TSG - Tijdschrift Voor Gezondheidswetenschappen*, 90(4), 209–210. <https://doi.org/10.1007/s12508-012-0080-2>
- Elbers, N., & Becx, I. (2020). *Secundaire victimisatie als probleem. Herstelrecht als oplossing? Een onderzoek naar de reikwijdte van secundaire victimisatie en herstelrecht in het straf-, civiel-en bestuursrecht in Nederland*. Boom juridisch.

- Fier. (2022). *Fier in beweging jaarverslag 2021*. Geraadpleegd op 26 juni 2024, van <https://fier.nl/wp-content/uploads/2023/01/Fier-Jaarverslag2021Publicatie.pdf>
- Flick, U., & Kardoff, E. V. (2004). *A Companion to Qualitative Research* (New title ed.). SAGE Publications.
- Gaal-Franse, N. (2023, 27 juni). Onderwijs is essentieel in het stoppen van online seksueel misbruik van kinderen en jongeren. *Fonds Slachtofferhulp*. Geraadpleegd op 25 juni 2024, van <https://fondsslachtofferhulp.nl/blog/onderwijs-online-seksueel-misbruik/>
- Gorissen, M., el Akehal, J., Weerman, F., & van de Weijer, S. (2020). *Het fenomeen online seksueel geweld. Een literatuuronderzoek naar de kennis over omvang, aard en aanpak*, NSCR.
- Gracia, E. (2014). Intimate partner violence against women and victim-blaming attitudes among Europeans. *Bulletin of the World Health Organization*, 92(5), 380–381. <https://doi.org/10.2471/blt.13.131391>
- Henry, N., & Powell, A. (2018). Technology-Facilitated Sexual Violence: A Literature Review of Empirical research. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(2), 195–208. <https://doi.org/10.1177/1524838016650189>
- Hyman, S. M., Gold, S. N., & Cott, M. A. (2003). Forms of social support that moderate PTSD in childhood sexual abuse survivors. *Journal of Family Violence*, 18(5), 295–300. <https://doi.org/10.1023/a:1025117311660>
- Jonker, M. A., Van Berlo, W., & Van Haastrecht, P. (2017). Seksueel gedrag online: leuk of risico? *Proces*, 96(6), 398–406. <https://doi.org/10.5553/proces/016500762017096006002>
- Kennedy, A. C., & Prock, K. A. (2016). “I still feel like I am not normal”: A review of the role of stigma and stigmatization among female survivors of child sexual abuse, sexual assault, and intimate partner violence. *Trauma, Violence & Abuse*, 19(5), 512–527. <https://doi.org/10.1177/1524838016673601>
- Korstjens, I., & Moser, A. (2017). Series: Practical guidance to qualitative research. Part 4: Trustworthiness and publishing. *the European Journal of General Practice*, 24(1), 120–124. <https://doi.org/10.1080/13814788.2017.1375092>
- Krebbekx, W., & Naezer, M. (2019). Sexting vanuit het perspectief van jongeren: Lessen voor de professionele praktijk. *Tijdschrift Voor Orthopedagogiek*, 58, 4–9. <https://www.narcis.nl/publication/RecordID/oai%3ARepository.ubn.ru.nl%3A2066%2F213438>

- Maercker, A., & Müller, J. (2004). Social acknowledgment as a victim or survivor: A scale to measure a recovery factor of PTSD. *Journal of Traumatic Stress, 17*(4), 345–351. <https://doi.org/10.1023/b:jots.0000038484.15488.3d>
- Morris, J. M., & Quevillon, R. P. (2021). Social Reactions to Sexual Assault Disclosure: The role of Posttraumatic Cognitions. *Journal of Interpersonal Violence, 36*(9–10), NP5466–NP5475. <https://doi.org/10.1177/0886260518801940>
- Mueller, J., Moergeli, H., & Maercker, A. (2008). Disclosure and Social Acknowledgement as Predictors of Recovery from Posttraumatic Stress: A Longitudinal Study in Crime Victims. *The Canadian Journal of Psychiatry, 53*(3), 160–168. <https://doi.org/10.1177/070674370805300306>
- Mulder, E., & Bosma, A. (2020). Tussen de regels door: hoe slachtofferschap bevestigd, bevraagd en ontkend wordt. *Tijdschrift Voor Criminologie, 62*(1), 48–62. <https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2020062001004>
- Naezer, M. (2019). Jongeren, sexting en seksueel grensoverschrijdend gedrag. *Bijblijven, 35*(6–7), 93–99. <https://doi.org/10.1007/s12414-019-0057-z>
- Naezer, M., & Van Oosterhout, L. (2019). Sharing is caring? Jongeren, sexting en de ongewenste verspreiding van sexy beeldmateriaal. *ResearchGate*. https://www.researchgate.net/publication/334989599_Sharing_is_caring_Jongeren_sexting_en_de_ongewenste_verspreiding_van_sexy_beeldmateriaal?enrichId=rgreq-ba58b01911ea193285fc5a4aad1775d-XXX&enrichSource=Y292ZXJQYWdlOzMzNDk4OTU5OTtBUzoxMTQzMTE4MT E4Njc3NjY0MkAxNjk0MDE0MTYyMDM0&el=1_x_2&_esc=publicationCoverPdf
- Naezer, M., & Van Oosterhout, L. (2020). Only sluts love sexting: youth, sexual norms and non-consensual sharing of digital sexual images. *Journal of Gender Studies, 30*(1), 79–90. <https://doi.org/10.1080/09589236.2020.1799767>
- Patton, M. Q. (2015). *Qualitative Research & Evaluation Methods*. (4th Revised edition). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Pijlman, V., Eichelsheim, V., Pemberton, A., & De Waardt, M. (2023). “Sometimes it seems easier to push it away”: A study into the Barriers to Help-Seeking for Victims of Sexual Violence. *Journal of Interpersonal Violence, 38*(11–12), 7530–7555. <https://doi.org/10.1177/08862605221147064>
- Pijlman, V., Pemberton, A., Eichelsheim, V., & De Waardt, M. (2022). Welke factoren spelen een rol in de overweging om hulp te zoeken na seksueel geweld? *Tijdschrift Voor Criminologie, 64*(2), 208–219. <https://doi.org/10.5553/tvc/0165182x2022064002004>

- Reulink, N., & Lindeman, L. (2005). *Kwalitatief onderzoek*. Dictaat kwalitatief onderzoek.
- Römkens, R., Mejdoubi, J., & De Jong, T. (2017). *Factsheet online seksuele intimidatie*. Geraadpleegd op 6 maart 2024, via <https://prod-cdn.atria.nl/wp-content/uploads/2017/07/04143841/factsheet-cybergeweld-onlineversiedef.pdf>
- Scheepers, P., Grotenhuis, M. te, Groenestijn, P. van (2016). Grootschalig veldonderzoek. In P. Scheepers, H. Tobi, & H. Boeije (Eds.), *Onderzoeksmethoden* (pp. 153-206). Boom Lemma.
- Schreurs, L., Dijkstra, R., & Bosma, A. (2021). Sextortion. *Boom Strafblad*, 2(5), 189–197. <https://doi.org/10.5553/bsb/266669012021002005006>
- Sciacca, B., Mazzone, A., Loftsson, M., Norman, J. O., & Foody, M. (2023). Nonconsensual dissemination of sexual images among adolescents: associations with depression and Self-Esteem. *Journal of Interpersonal Violence*, 38(15–16), 9438–9464. <https://doi.org/10.1177/08862605231165777>
- Spithoven, R., Van Houten, Y., & Huurne, E. M. (2021). Weerbaar tegen shame sexting en sextortion. *Pedagogiek*, 40(3), 261–287. <https://doi.org/10.5117/ped2020.3.002.spit>
- Ullman, S. E., & Najdowski, C. J. (2011). Prospective changes in attributions of Self-Blame and social reactions to women’s disclosures of adult sexual assault. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(10), 1934–1962. <https://doi.org/10.1177/0886260510372940>
- Ullman, S. E., & Relyea, M. (2016). Social support, coping, and posttraumatic stress symptoms in female sexual assault survivors: a longitudinal analysis. *Journal of Traumatic Stress*, 29(6), 500–506. <https://doi.org/10.1002/jts.22143>
- Van der Velden, P. G., Contino, C., Marchand, M., Das, M., & Schüt, H. (2020b). Does pre-event lack of emotional support increase the risk of post-event PTSD, anxiety, depression symptoms and lack of support? A comparative population-based study among victims of threat and violence. *Journal of Anxiety Disorders*, 75, 102269. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102269>
- Van der Velden, P. G., Komproe, I., Contino, C., De Bruijne, M., Kleber, R. J., Das, M., & Schut, H. (2020a). Which groups affected by Potentially Traumatic Events (PTEs) are most at risk for a lack of social support? A prospective population-based study on the 12-month prevalence of PTEs and risk factors for a lack of post-event social support. *PLoS One*, 15(5), e0232477. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0232477>
- Van der Velden, P. G., Oudejans, M., Das, M., Bosmans, M., & Maercker, A. (2019). The longitudinal effect of social recognition on PTSD symptomatology and vice versa:

Evidence from a population-based study. *Psychiatry Research*, 279, 287–294.

<https://doi.org/10.1016/j.psychres.2019.05.044>

Van Oostwaard, M., Laxminarayan, M., Graansma, S., & Slump, G. J. (2022). Herstelcirkels voor slachtoffers en hun naasten na seksueel geweld – de behoefte aan een herstelgerichte en survivor-centered -benadering. *Tijdschrift Voor Herstelrecht*, 22(3), 70–85. <https://doi.org/10.5553/tvh/1568654x2022022003007>

Wemmers, J., Cyr, K., Chamberland, C., Lessard, G., Collin-Vézina, D., & Clément, M. (2017). From Victimization to Criminalization: General Strain theory and the relationship between poly-victimization and Delinquency. *Victims & Offenders*, 13(4), 542–557. <https://doi.org/10.1080/15564886.2017.1383958>

Wijers, M., & De Boer, M. d. (2010). *Een keer is genoeg: verkennend onderzoek naar secundaire victimisatie van slachtoffers als getuigen in het strafproces*. Utrecht: WODC.

Bijlagen

Bijlage 1. Informed consent

Informed Consent: Toestemmingsverklaring interview

Afstudeeronderzoek door Jasmijn Lofvers, in samenwerking met Fonds Slachtofferhulp.

Bij deze verklaar ik dat ik op heldere wijze voldoende ben ingelicht over de wijze van data verzameling en de aard van dit onderzoek. Het onderzoek betreft het inzicht krijgen in de rol van sociale steun in het gevoel van erkenning voor slachtoffers van online seksueel misbruik, in de context van hun ervaringen. De uitkomsten van dit onderzoek zullen door Fonds Slachtofferhulp worden gebruikt als opzet voor mogelijk toekomstig onderzoek en verbetering van de hulpverlening aan slachtoffers van online seksueel misbruik.

Ik heb als respondent zijnde de mogelijkheid gekregen eventuele vragen betreft het onderzoek te stellen. Mijn deelname aan dit onderzoek is volledig vrijwillig en ik heb het recht mij op elk moment terug te trekken uit dit onderzoek, zonder dat ik hier verder een reden voor op hoeft te geven. Mijn persoonlijke gegevens zullen niet zonder mijn toestemming worden ingezien door derden. Ik stem toe met deelname aan het onderzoek en geef hierbij tevens toestemming voor het gebruik van mijn onderzoeksgegevens, die volledig geanonimiseerd worden verwerkt. Ik stem toe met een audio opname van het interview, mits deze opname na verwerking wordt vernietigd. De audio opname zal in een online beveiligde omgeving van Fonds Slachtofferhulp worden opgeslagen gedurende het onderzoek. Deze audio opname zal alleen toegankelijk zijn voor de onderzoeker zelf.

Mocht ik nog vragen hebben voorafgaand of gedurende het onderzoek dan kan ik contact opnemen met Jasmijn Lofvers: lofvers@fondsslachtofferhulp.nl of 06-49985648. Als er naderhand nog vragen blijken te zijn naar aanleiding van het onderzoek, dan kan je ook altijd contact opnemen via bovenstaand e-mailadres of telefoonnummer!

Datum:

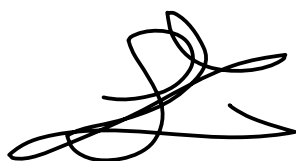
Naam respondent:

Handtekening respondent:

Naam onderzoeker:

Jasmijn Lofvers

Handtekening onderzoeker:

Bijlage 2. Interviewgide slachtoffers en ervaringsdeskundigen

Topiclijst interview ervaringsdeskundigen en slachtoffers

Start interview met:

- Informed consent ondertekend?
- Respondent bedanken voor de tijd en moeite om deel te willen nemen
- Benadrukken dat respondent te allen tijde mag aangeven te willen pauzeren, of te stoppen met het interview.
- Het is oké als je een vraag moeilijk vindt en liever niet wilt beantwoorden.
- Anonimiteit benadrukken. Gegevens worden verwijderd na afloop van het onderzoek.
- Telefoon ready voor opnemen van het interview?

Ervaringen met online seksueel misbruik:

- Kun je mij iets vertellen over je persoonlijke ervaringen met online seksueel misbruik?
- Welke vorm van online seksueel misbruik heb je meegemaakt?
- Wanneer heeft dit plaatsgevonden?
- Hoe ben je met dit misbruik in aanraking gekomen en hoe lang duurde het?
- Op welk platform/medium vond het misbruik plaats? (whatsapp, Instagram, facebook, tiktok, snapchat..).

Bronnen van sociale steun:

- Heb je steun gezocht bij vrienden, familie, hulpverleners, online communities, enz.?
 - In welke vorm was deze steun? praten, troosten, non verbale steun (knuffels etc.), schriftelijk?
- Welke personen of groepen hebben jou het meest gesteund tijdens deze moeilijke periode?
- Kun je specifieke voorbeelden geven van hoe deze personen of groepen je hebben geholpen?
- Hoe heb je de steun van vrienden, familie en anderen ervaren?
- Op welke manieren heb je geprobeerd erkenning te krijgen voor wat er is gebeurd?
- Heb je steun gehad van lotgenoten? Hoe kwam je met deze lotgenoten in contact?

- Zijn er momenten geweest waarop de steun die je ontving niet effectief of zelfs schadelijk was? (bijv. als jouw behoefte aan steun botste/niet matchte met de manier waarop je steun ontving van je omgeving?)

Rol van sociale steun en erkenning:

- Wat voor soort steun heeft het meest geholpen en waarom?
- Zijn er momenten geweest waarop je het gevoel had dat je niet voldoende erkenning/steun kreeg?
- Hoe belangrijk was sociale steun voor jouw gevoel van erkenning?
- Welke vormen van steun heb je het meest nodig gehad tijdens deze periode?
- Zijn er specifieke manieren waarop mensen je beter hadden kunnen ondersteunen?
- Zou je een specifiek voorbeeld kunnen geven van een moment waarop je de kracht van sociale steun en erkenning hebt ervaren tijdens je herstelproces?

Online steun:

- Heb je steun gezocht of ontvangen van online communities, forums of ondersteuningsgroepen?
- Hoe hebben deze online bronnen bijgedragen aan je gevoel van erkenning en steun?

Hulpverlening en beleid:

- Steun van hulpverleners:
 - Heb je contact gehad met professionele hulpverleners, zoals een therapeut of psycholoog, voor ondersteuning?
 - Hoe was je ervaring met de hulp die je ontving van deze professionals?
 - Kreeg je deze hulp aangeboden of ben je hier zelf actief naar op zoek gegaan?
 - Wat zijn volgens jou de belangrijkste aspecten waar hulpverleners rekening mee moeten houden bij het ondersteunen van slachtoffers van online seksueel misbruik?
 - Wat zou je willen dat anderen, inclusief professionals en de samenleving als geheel, beter zouden begrijpen over de impact van online seksueel misbruik op slachtoffers en de rol van sociale steun en erkenning in het herstelproces?

Veranderingen in steun over de tijd:

- Zijn er veranderingen geweest in de hoeveelheid of het type steun dat je hebt ontvangen na verloop van tijd?

- Hoe heeft deze verandering jouw gevoel van erkenning en herstel beïnvloed?

Tot slot:

- Zijn er nog dingen die jij graag wilt delen over dit onderwerp?
- Heel erg bedankt voor je tijd en moeite!

Bijlage 3. Interviewguide experts

Topiclijst interview experts

Start interview met:

- Informed consent ondertekend?
- Respondent bedanken voor de tijd en moeite om deel te willen nemen
- Benadrukken dat respondent te allen tijde mag aangeven te willen pauzeren, of te stoppen met het interview.
- Anonimiteit? Gegevens van de expert kunnen ook worden geanonimiseerd bij het verwerken van de data.
- Telefoon ready voor opnemen van het interview?

Introductie:

- Kunt u kort vertellen wat voor werk u doet?
- Kunt u wat vertellen over uw betrokkenheid bij het thema online seksueel misbruik?

Deelvraag 1: Welke vormen van sociale steun ervaren slachtoffers van online seksueel misbruik?

- Wat is volgens u de rol van sociale steun bij het herstelproces van slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Welke vormen van sociale steun ervaren slachtoffers van OSM over het algemeen?
- Wat zijn uw ervaringen met hoe het in de praktijk eraan toe gaat voor slachtoffers en hun zoektocht naar steun/erkenning vanuit de omgeving? Waar liggen de valkuilen hierin?

Deelvraag 2: In hoeverre verschilt de ervaren sociale steun tussen verschillende typen online seksueel misbruik?

- Wat is uw ervaring met de ervaren sociale steun tussen de verschillende typen online seksueel misbruik? (shame-sexting, exposing, sextortion, grooming, wraakporno, deepfakes, etc.).

Deelvraag 3: Op welke manier zoeken slachtoffers van online seksueel misbruik naar sociale steun?

- Welke manieren gebruiken slachtoffers van OSM om te zoeken naar sociale steun? (directe familie en vrienden, online lotgenotengroepen, professionele hulp, online anonieme hulpchat, etc.).

Deelvraag 4: Hoe dragen de zoektocht naar en het ontvangen van sociale steun bij aan het gevoel van erkenning?

- Hoe kan het gevoel van erkenning bijdragen aan het herstel en welzijn van slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Hoe kunnen vrienden, familieleden en andere naasten het beste reageren op slachtoffers van online seksueel misbruik om hen te ondersteunen en erkenning te bieden?
- Welke aanpak heeft bij het bieden van effectieve sociale steun aan slachtoffers van online seksueel misbruik het meeste baad gehad?
 - Wat zijn enkele *best practices* voor het vergroten van het gevoel van erkenning en steun binnen de sociale omgeving van slachtoffers van online seksueel misbruik?
 - Kunt u voorbeelden noemen van interventies/acties waarbij het slachtoffer aantoonbaar meer erkenning en sociale steun ervoer?
- Welke specifieke uitdagingen worden vaak ervaren bij het bieden van sociale steun aan slachtoffers van online seksueel misbruik? En hoe kunnen deze het beste worden overwonnen?
- Op welke manieren kan het gebrek aan erkenning en steun negatieve gevolgen hebben voor de mentale gezondheid en het welzijn van slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Welke impact heeft het ontvangen van sociale steun en erkenning gehad op uw ervaringen met het begeleiden van slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Wat zijn enkele manieren waarop beleidsmakers en organisaties het beste kunnen reageren op de behoefte aan erkenning en steun van slachtoffers van online seksueel misbruik?

Sociale steun & erkenning en de rol van online platforms?

- Hoe kunnen online platforms en sociale mediabedrijven bijdragen aan het creëren van een omgeving die erkenning en steun bevordert voor slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Welke rol spelen zelfhulpgroepen en online forums in het bieden van erkenning en steun aan slachtoffers van online seksueel misbruik?

Belangrijkste vragen:

- Als expert op het gebied van online seksueel misbruik, wat zijn volgens jou de belangrijkste aspecten van sociale steun en erkenning voor slachtoffers?
- Hoe denk je dat professionals het beste kunnen omgaan met slachtoffers van online seksueel misbruik om hen te ondersteunen en hen een gevoel van erkenning te geven?

- Welke veranderingen in wetgeving of beleid zouden volgens jou kunnen bijdragen aan een betere erkenning en ondersteuning van slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Hoe denk je dat het bewustzijn over online seksueel misbruik kan worden vergroot en hoe kan de samenleving beter reageren op de behoeften van slachtoffers?

Tot slot:

- Welke verandering moet er volgens u komen om te zorgen voor een beter perspectief in de toekomst voor slachtoffers van online seksueel misbruik?
- Heeft u verder nog dingen die u graag zou willen toevoegen?
- Bedankt voor uw tijd en moeite!